

МАЈ 2016

**ПРОЦЕНА УСКЛАЂЕНОСТИ ЗАКОНА О
МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ
ДЕЛА И КРИВИЧНОПРАВНОЈ ЗАШТИТИ
МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА СА РЕЛЕВАНТНИМ
ОДРЕДБАМА ДИРЕКТИВЕ ЕУ 2012/29**

ДР МИЛАН ШКУЛИЋ

Multi-Donor Trust Fund for Justice Sector Support in Serbia, World Bank

САДРЖАЈ

1. Извори права у Републици Србији који се примењују у односу на малолетне оштећене (жртве кривичних дела).....	4
2. Основне карактеристике поступка у којем се појављује малолетно лице као оштећено кривичним делом према правилима садржаним у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица	5
2.1. Погрешан наслов Закона	5
2.2. Када се примењују посебне одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (чл. 4 ЗМ и 150 ЗМ).....	6
2.3. Када се лице сматра „малолетним лицем“ (примена правила садржаних у Кривичним закоником – члан 112 став 10).....	8
2.4. Надлежност суда у поступку у којем се као оштећени појављује малолетно лице - примена општих правила Законика о кривичном поступку и Закона о уређењу судова (члан 156 ЗМ).....	9
2.5. Посебна правила поступка о заштити малолетних лица као оштећених у кривичном поступку садржана у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.....	9
2.5.2. <i>Избегавање или минимизирање секундарне виктимизације (члан 152 став 1 ЗМ) .....</i>	11
2.5.3. <i>Посебна правила саслушања/испитивања малолетног лица које је оштећено кривичним делом .....</i>	11
3. Планиране измене и допуне Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.	16
3.1. Општа формулација уместо метода таксативног набрајања кривичних дела учињених на штету малолетних лица	16
3.2. Другачије дефинисана правила о обавезном пуномоћнику малолетног оштећеног	18
3.3. Забрана суочавања између оштећеног детета и окривљеног.....	19
3.4. Избегавање негативних ефеката страначког (основног/унакрсног) испитивања сведока на главном претресу	20
3.5. Адекватније решавање начина упознавања детета са основном дужношћу сведока у кривичном поступку	21
4. Кључне карактеристике система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије	22
5. Процена усклађености система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29	24
6. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ КЉУЧНИХ ОДРЕДБИ ДИРЕКТИВЕ ЕУ 2012-29 КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ/МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА КАО ЖРТАВА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И НОРМАТИВНИХ РЕШЕЊА У РЕЛЕВАНТНИМ ПОЗИТИВНИМ ОДРЕДБАМА ЗАКОНА О МАЛОЛЕТНИМ	

УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И КРИВИЧНОПРАВНОЈ ЗАШТИТИ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА, КАО И У ЗАКониКУ О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ, КАДА ДОЛАЗИ У ОБЗИР ЊЕГОВА ПРИМЕНА.....	25
7. ФИНАЛНИ ЗАКЉУЧАК	65

др Милан Шкулић
редовни професор
Правног факултета
Универзитета у Београду

1. Извори права у Републици Србији који се примењују у односу на малолетне оштећене (жртве кривичних дела)

У односу на оштећене одређеним кривичним делима (жртве кривичних дела, јер појам оштећеног из српског ЗКП-а у основи суштински одговара појму жртве), примењује се неколико основних извора права:

- 1) у *материјалном смислу*, кривичноправна заштита се примарно остварује кривичним правом, чије је основни извор Кривични законик Србије (усвојен 2005. године, а ступио на снагу 2006. године, те потом више пута мењан и допуњаван, што је чињено 2005, 2009., 2012., 2013. и 2014. године (*„Сл. гласник РС“ број 85/2005, 88/2005, 10/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014*).
- 2) у *кривичнопроцесном смислу* се положај малолетног оштећеног регулише са два основна извора права, а то су:
  - a. Законик о кривичном поступку, усвојен 2011. године, када је његова примена и почела три месеца од усвајања у кривичним поступцима чији су предмет кривична дела из делокруга тужилаца посебне надлежности (попут организованог криминала итд.), док је примена овог Законика у односу на сва остала кривична дела отпочела 2013. године, а сам Законик је од усвајања неколико пута мењан и допуњаван, при чему ниједна од тих измена није била од непосредног значаја у односу на положај малолетних оштећених (*„Сл. гласник РС“ број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014*).
  - b. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, који је усвојен 2005. године, а чија је примена отпочела 2006. године и који од усвајања, ступања на снагу и почетка примене, није мењан, нити допуњаван (*„Сл. гласник РС“ број 85/2005*), што се у ствари, не односи на цео тај закон, већ само на његов *Део трећи*, тј. одредбе чл. 150 - 157.¹

Како је Кривични законик општег карактера, он се у односу на малолетне оштећене односи само утолико што их штити као и све остале могуће пасивне субјекте одређених врста кривичних дела, те често прописује теже облике одређених кривичних дела, када су жртве деца или уопште малолетна лица, па он

---

¹ У даљем тексту ће се на одговарајућим местима, односно пре свега уз одредбе тог Закона које се цитирају, користити скраћеница „ЗМ“.

стога, неће ни бити предмет ове анализе.

Положај малолетних оштећених у кривичном поступку је регулисан примарно правилима Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (чл. 150 – 157), који када је реч о кривичном поступку представља *lex specialis*, чија се правила примарно примењују, а онда када нешто није њима уређено, примењују се правила садржана у Законнику о кривичном поступку, који је тада *lex generalis*.

У овој анализи ће се стога, примарно у односу на Директиву ЕУ 2012-29, анализирати одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, али поред тога и са њима повезане, неке одредбе Законика о кривичном поступку.

2. Основне карактеристике поступка у којем се појављује малолетно лице као оштећено кривичним делом према правилима садржаним у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

Посебне одредбе које се односе на одговарајуће модификовање општих кривичнопроцесних правила, онда када се у кривичном поступку појављује оштећени одређеним кривичним делом, а који је малолетно лице, нису садржане у Законнику о кривичном поступку (иако ЗКП садржи одређене специфичне одредбе о посебној заштити сведока и оштећених у кривичном поступку), већ у Трећем делу Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетника.

2.1. Погрешан наслов Закона

Иначе, већ наслов овог Закона у његовом другом делу који се односи на положај малолетних лица као оштећених одређеним кривичним делима, апсолутно није адекватан, јер се ту уопште *не ради о кривичноправној заштити малолетних лица*, којом се иначе бави један део Кривичног закона (кривична дела против брака и породице, неки облици кривичних дела против живота и тела итд.), већ је у питању *заштита малолетних лица у самом кривичном поступку* у којем се они појављују као оштећени и сведоци, а у односу на неке често уобичајене негативне последице класичне кривичне процедуре, која у многим ситуацијама може довести до тзв. секундарне виктимизације жртве, тј. оштећеног.

Ове одредбе, односно погрешан наслов закона, нема непосредну везу са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29.

2.2. Када се примењују посебне одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (чл. 4 ЗМ и 150 ЗМ)

Одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица се зависно од врсте кривичног дела које је предмет поступка, могу применити како у општем, тако и у скраћеном кривичном поступку, односно зависно од других процесних услова, у обзир долази њихова примена и у другим типовима кривичног поступка.

Према општем правилу, одредбе Кривичног законика, Законика о кривичном поступку, Закона о извршењу кривичних санкција и други општи прописи примењују се ако нису у супротности са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (члан 4 ЗМ).

Посебна правила поступка чија је основна сврха заштита психичког интегритета малолетних лица као посебне категорије оштећених, примењују се онда када се води кривични поступак против пунолетних лица за одређено кривично дело којим је оштећено малолетно лице.

Ради се о кривичним делима за која је по правилу карактеристично да проузрокују висок степен секундарне виктимизације, где спадају одређена кривична дела против живота и тела (тешко убиство и тешка телесна повреда), кривична дела против слободе и права (отмица), кривична дела против полне слободе (силовање итд.), против брака и породице (насиље у породици итд.), као и низ других таксативно набројаних кривичних дела.

Према члану 150 став 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, веће, којим председава судија који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, суди пунолетним учиниоцима следећих кривичних дела прописаних Кривичним закоником, ако је оштећени у кривичном поступку малолетно лице, када се ради о неком од следећих кривичних дела као предмету кривичног поступка:

- Тешко убиство (члан 114 КЗ);
- Навођење на самоубиство и помагање у самоубиству (члан 119);
- Тешка телесна повреда (члан 121 КЗ);
- Отмица (члан 134 КЗ);
- Силовање (члан 178 КЗ);
- Обљуба над немоћним лицем (члан 179 КЗ);
- Обљуба са дететом (члан 180 КЗ);
- Обљуба злоупотребом положаја (члан 181 КЗ);
- Недозвољене полне радње (члан 182 КЗ);
- Подвођење и омогућавање вршења полног односа (члан 183 КЗ);

- Посредовање у вршењу проституције (члан 184 КЗ);
- Приказивање порнографског материјала и искоришћавање деце за порнографију (члан 185 КЗ);
- Ванбрачна заједница са малолетником (члан 190 КЗ);
- Одузимање малолетног лица (члан 191 КЗ);
- Промена породичног стања (члан 192);
- Запуштање и злостављање малолетног лица (члан 193 КЗ);
- Насиље у породици (члан 194 КЗ);
- Недавање издржавања (члан 195 КЗ);
- Родоскрвњење (члан 197 КЗ);
- Разбојничка крађа (члан 205 КЗ);
- Разбојништво (члан 206 КЗ);
- Изнуда (члан 214 КЗ);
- Омогућавање уживања опојних дрога (члан 247 КЗ);
- Ратни злочин против цивилног становништва (члан 372 КЗ);
- Трговина људима (члан 388 КЗ);
- Трговина децом ради усвојења (члан 389 КЗ);
- Заснивање ропског односа и превоз лица у ропском односу (члан 390 КЗ) .

Поред тога, јавни тужилац који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица покреће и поступак против пунолетних учинилаца других кривичних дела прописаних Кривичним закоником, сагласно одредбама Трећег дела Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, ако оцени да је то потребно ради посебне заштите личности малолетних лица као оштећених у кривичном поступку (члан 150 став 2 ЗМ).

Када је реч о тешком убиству овде треба имати у виду да исто лице може истовремено бити *пасивни субјект кривичног дела* и *оштећени*, али да то не мора увек да буде случај, а што и оправдава сврставање тешког убиства у групу ових кривичних дела. До такве ће ситуације доћи само ако се, или ради о покушају тешког убиства у односу на малолетно лице, или је у питању свршено тешко убиство, а малолетно лице је оштећено с обзиром на свој сроднички однос са пасивним субјектом овог кривичног дела.

Основни *ratio legis* правила садржаних у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица у делу који се односи на малолетне оштећене је њихова заштита од тзв. секундарне виктимизације. Уобичајено се сматра да тиме што одређено лице постаје жртва одређеног кривичног дела, наступа његова *примарна виктимизација*, а да затим, како због примене одређених редовних поступака у кривичној процедури (испитивање оштећеног као сведока, суочавање са окривљеним итд.), а посебно због неадекватних процесних правила, те грешака у кривичном поступку, долази до наредне и нове, тзв. *секундарне виктимизације*, као и тзв. поновљене

виктимизације, што се своди на поновно психичко доживљавање код жртве већ претрпљеног зла насталог кривичним делом.

Наиме, свако ново подсећање на кривично дело учињено на штету жртве, а нарочито када се то учестало дешава у кривичном поступку (посебно у случају поновљених испитивања оштећених), доводи и до нове патње жртве, која у таквом случају није поново физички повређена, али доживљава психичке повреде, које понекад могу бити и теже од реалних, тј. физичких повреда. У некој мери је ово неизбежно, али је секундарна виктимизација у великом броју случајева последица неадекватног поступања у кривичном поступку, те непостојања адекватних процесних форми за њено минимизирање.

Законодавац оставља могућност да јавни тужилац који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, покрене поступак против пунолетних окривљених за друга кривична дела, у складу са одредбама које омогућавају посебну заштиту малолетних лица као оштећених, онда када јавни тужилац оцени да је то потребно ради посебне заштите таквих малолетних лица.

члан 150 став 1 ЗМ

Ове одредбе су у складу са правилима Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), јер из каталога кривичних дела која, онда када су предмет кривичног поступка, а учињена су на штету малолетних лица, произлази и да се ради о потреби заштите посебно осетљивих (рањивих) особа.

2.3. Када се лице сматра „малолетним лицем“ (примена правила садржаних у Кривичним законнику – члан 112 став 10)

Појам „малолетног лица“ је шири од појма „малолетника“, тако да обухвата сва физичка лица која нису навршила 18 година, тј. нису постала пунолетна, а где у кривичноправном смислу, спадају како деца (лица која нису навршила 14 година, тако и малолетници (лица која имају 14 година, а још немају 18 година). Према члану 112 став 10 КЗ, малолетним лицем се сматра лице које није навршило осамнаест година.

члан 112 став 10 КЗ

Ове одредбе су у складу са правилима Директиве ЕУ 2012-29 (Члан 2 став 1 (ц) која се односе на појам детета, а што је повезано и са одредбама Конвенције УН о правима детета.

2.4. Надлежност суда у поступку у којем се као оштећени појављује малолетно лице - примена општих правила Законика о кривичном поступку и Закона о уређењу судова (члан 156 ЗМ)

У погледу надлежности и састава суда који води поступак против пунолетних окривљених за кривична дела учињена на штету малолетних лица, сходно се примењују одреде Законика о кривичном поступку, ако нису у супротности са одредбама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетника.

Иначе, кривични поступак против окривљених за кривична дела којима су оштећена малолетна лица, а када се примењују посебна протективна правила у односу на оштећене, спроводи се према одредбама Законика о кривичном поступку.

члан 156 ЗМ

Ове одредбе нису непосредно повезане са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29, нити постоје посебни захтеви те врсте у Директиви ЕУ 2012-29.

2.5. Посебна правила поступка о заштити малолетних лица као оштећених у кривичном поступку садржана у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

Посебна правила поступка о заштити малолетних лица као оштећених у кривичном поступку могу се груписати у неколико основних нормативних сегмената:

- 1) правило обавезне специјализације свих службених актера оваквих кривичних поступака;
- 2) начелно правило минимизирања секундарне виктимизације;
- 3) примена посебних правила саслушања малолетних оштећених;
- 4) забрана суочавања у циљу спречавања секундарне виктимизације;
- 5) обавезно правно заступања малолетног оштећеног;
- 6) посебна правила препознавања, те
- 7) начелна хитност таквог кривичног поступка.

2.5.1. Обавезна специјализација (чл. 150 став 2 и члан 151 ст. 2 и 3 ЗМ)

У свим фазама овог поступка примењује се *правило обавезне специјализације*, што значи да се у поступку појављују службени актери који су стекли посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, што се односи на: 1) истражног судију који спроводи истрагу у оваквим случајевима, 2)

специјализоване службених органа унутрашњих послова који учествују у истрази, 3) председника већа које суди пунолетним окривљеним у оваквим случајевима, 4) јавног тужиоца који кривично години пунолетне окривљене за кривична дела учињена на штету малолетних лица, те 5) адвокате који су у функцији пуномоћника оштећених малолетних лица.

Као и када се ради о поступку према малолетницима и ова *специјализација је формалне природе*, тако да се о стицању посебних знања у вези заштитом малолетних лица као оштећених, стара Правосудна академија у сарадњи са ресорним министарствима и другим релевантним субјектима, а о обављеним проверама знања и стручним усавршавањима Правосудна академија издаје одговарајуће сертификате.

Овај део Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица није усаглашен са новим Закоником о кривичном поступку, који је увео јавно-тужилачку истрагу, те искључио „истражног судију” из кривичног поступка. По аналогији са правилом о специјализованости некадашњег истражног судије, која би се примењивала као метод тумачења, све док се ЗМ не усагласи са ЗКП-ом, требало би сматрати да субјект који води истрагу у оваквим случајевима, мора бити специјализован из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, што би се односило на конкретног јавног тужиоца, односно његовог заменика.

Исто као што смо сматрали да није апсолутно битна повреда одредаба Законика о кривичном поступку, ако је поступао суд у одговарајућем функционалном облику, који није био специјализован у складу са одредбама ЗМ-а, мишљења смо да не би постојала таква повреда, ни ако је истрагу у оваквој ситуацији (у погледу кривичног дела одређене врсте којим је оштећено малолетно лице), водио јавни тужилац, односно носилац јавно-тужилачке функције, који није био формално специјализован.

Законодавац погрешно одређује да полицајци који поступају у истрази кривичних дела на штету малолетних лица морају бити посебно специјализовани. Такво правило нема никакве посебне сврхе јер се у истрази само две доказне радње могу поверити полицији, а то су претресање стана или лица, односно привремено одузимање предмета, а када се ради о таквим активностима, правило о обавезној специјализацији је потпуно бесмислено. Обрнуто, оно би имало пуни смисао када су у питању одређене полицијске радње у предистражном поступку, пре свега, прикупљање обавештења од малолетног лица које је оштећено, а што законодавац није стриктно регулисао.

Као што је и иначе објашњавано у односу на правило о обавезној специјализацији у поступку према малолетницима, треба сматрати да би поступање одређеног службеног актера кривичног поступка који није био формално специјализован, представљало само релативно битну повреду одредаба кривичног поступка. То се овде, тј. у овом типу кривичне процедуре, односи чак и на суд, с обзиром да се с једне стране, не може идентификовати ниједна одредба која би такву грешку

сврставала у апсолутно битне повреде одредаба кривичног поступка, док би с друге стране, супротан резон само отварао могућност за укидање судске одлуке засноване на таквој грешци, а што би било директно на штету самог малолетног лица као оштећеног, што свакако није била интенција законодавца.

чл. 150 став 2 и члан 151 ст. 2 и 3 ЗМ

Ове одредбе су у складу са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29 (члан 25), која се односе на посебан тренинг службених актера кривичног поступка, када се ради о потреби заштите жртава, нарочито деце и малолетних лица, као типичних посебно осетљивих сведока, али и уопште, учесника кривичног поступка.

2.5.2. Избегавање или минимизирање секундарне виктимизације (члан 152 став 1 ЗМ)

Начелно правило о минимизирању секундарне виктимизације своди се на увођење посебне формалне обавезе за службене актере кривичног поступка чији је предмет кривично дело којим је оштећено малолетно лице.

Када воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу односиће се према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последице поступка на његову личност и развој.

члан 152 став 1 ЗМ

Ова правила су усклађена са одредбама Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), односно у њеном су духу, јер је један од основних циљева Директиве ЕУ 2012-29, спречавање секундарне и поновљене виктимизације жртава кривичних дела.

2.5.3. Посебна правила саслушања/испитивања малолетног лица које је оштећено кривичним делом

Саслушање малолетног лица се посебно регулише, тако што се:

- 1) уводи правило о обавезној стручној асистенцији таквом саслушању;
- 2) начелно ограничава број саслушања у истом кривичном поступку;
- 3) омогућава саслушање путем аудио-видео линка; те
- 4) ствара процесна могућност за саслушање ван суднице.

2.5.4. Обавезна стручна асистенција током саслушања малолетног лица (члан 152 став 1 ЗМ)

Саслушање малолетног лица обавља се уз помоћ психолога, педагога или другог

стручног лица.

члан 152 став 1 ЗМ

Ово правило је усклађено са чланом 9 (ц) Директиве ЕУ 2012-29.

Поред тога, с обзиром да је комуникација са малолетним лицима, а посебно сасвим малом децом, по логици ствари, отежана и захтева посебан приступ, ово је правило у складу са чланом 18 Директиве ЕУ 2012-29, тј. његова је сврха спречавање/минимизирање секундарне/поновљене виктимизације, а такође и усклађено са чланом 3 Директиве ЕУ 2012-29, јер се тако омогућава на бољи начин да малолетна жртва кривичног дела разуме и да буде разумљива.

2.5.5. Начелно ограничење броја саслушања у кривичном поступку малолетног лица као оштећеног (члан 152 став 2 ЗМ)

Ако се као сведок саслушава малолетно лице оштећено кривичним делом које спада у категорију дела која захтевају примену посебних правила, саслушање се може спровести највише *два пута*, а изузетно и више пута ако је то неопходно ради остварења сврхе кривичног поступка.

члан 152 став 2 ЗМ

Ово правило је у складу са чланом 23 став 2 (б) Директиве ЕУ 2012-29.

2.5.6. Начелно ограничен број саслушања малолетног лица у истом кривичном поступку и посебна правила заштите малолетног лица (члан 152 став 2 ЗМ)

Уколико се малолетно лице саслушава више од два пута, судија је дужан да посебно води рачуна о заштити личности и развоја малолетног лица.

члан 152 став 2 ЗМ

Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 18 Директиве ЕУ 2012-29.

Ово правило је у складу са чланом 20 (б) Директиве ЕУ 2012-29, као и са чланом 23 став 2 (б) Директиве ЕУ 2012-29.

2.5.7. Саслушање малолетног оштећеног путем аудио-видео линка, тј. видео-конференцијске везе и непосредно саслушање ван суднице, односно просторије у којој се одвија кривични поступак (члан 152 ст. 3 и 4 ЗМ)

Законодавац уводи могућност коришћења *аудио-видео линка* приликом саслушања оштећеног малолетног лица. Такав начин саслушања представља

посредно узимање исказа у фактичком смислу, јер се сведок саслушава ван просторије у којој се одвија суђење, али оно није и формално одступање од начела непосредности у његовом објективном смислу, јер и овај сведок свој исказ даје током трајања суђења и у реалном времену, а сви актери поступка који и иначе имају то право могу да му постављају питања, односно предлажу судији да сведок одговори на одређено питање.

Ако с обзиром на особености кривичног дела и својства личности малолетног лица оцени да је то потребно, судија ће наредити да се малолетно лице саслушава употребом техничких средстава за пренос слике и звука, а саслушање се спроводи без присуства странака и других учесника поступка, у просторији у којој се сведок налази, тако да му странке и лица која на то имају право, питања постављају посредством судије, психолога, педагога, социјалног радника или другог стручног лица.

Малолетна лица, као сведоци и оштећени, могу се саслушавати у свом стану или у другој просторији, односно овлашћеној установи-организацији, која је стручно оспособљена за испитивање малолетних лица, а приликом саслушања оваквог сведока и оштећеног, може се наредити и коришћење аудио-видео линка.

Уколико је малолетно лице саслушавано ван суднице, на главном претресу се увек чита записник који садржи његов исказ, односно пушта се снимак саслушања.

члан 152 ст. 3 и 4 ЗМ

Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 18 Директиве ЕУ 2012-29, а када се ради о могућностима за саслушање малолетног лица ван суднице у другој просторији односно овлашћеној установи-организацији, која је стручно оспособљена за испитивање малолетних лица, то правило је у складу са чланом 19 став 2 Директиве ЕУ 2012-29.

Ово правило има значај и са становишта заштите приватности малолетних жртава, тј. усклађено је са чланом 21 Директиве ЕУ 2012-29, као и чланом 23 став 2 (а) и (б) Директиве ЕУ 2012-29.

С обзиром да се на могућност да се на суђењу пушта и снимак претходно испитивања малолетног оштећеног, ово правило је у складу и са чланом 24 став 1 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

2.5.8. Начелно искључење могућности за суочење између оштећеног малолетног лица и окривљеног (члан 153 ЗМ)

Законодавац начелно искључује суочење између оштећеног малолетног лица, које спада у категорију посебно осетљивих лица и окривљеног. Ratio legis ове одредбе темељи се на чињеници да је суочење по дефиницији врло тензиона процесна

радња, чија суштина и јесте у изазивању одговарајућег „конflikта” између два даваоца супротних исказа, да би се на темељу тога или један од даваоца исказа нагнао да одступи од лажног исказа или да би се тако, омогућило судији да боље стекне сопствену непосредну импресију о доказном кредибилитету и уопште о веродостојности појединих међусобно супростављених исказа.

С друге стране, у пракси суочење врло ретко доводи до одступања у односу на већ дати исказ, тј. оно се не сматра ефикасном радњом. Стога, суочење, као радњу која је истовремено изузетно тензиона и начелно је конфликтног карактера, а није довољно ефикасна у пракси, по правилу не треба ни спроводити у поступку за кривична дела којима је оштећено малолетно лице, а оно је формално и забрањено када је малолетно лице у посебно тешком стању, тј. спада у категорију тзв. посебно рањивих лица. Ако се као сведок саслушава малолетно лице које је услед природе кривичног дела, последица или других околности, посебно осетљиво, односно налази се у посебно тешком душевном стању, забрањено је вршити суочење између њега и окривљеног.

члан 153 ЗМ

Правила Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица којима се начелно забрањује суочење између окривљеног и малолетног оштећеног су у складу са чланом 19 став 1 Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 19 Директиве ЕУ 2012-29.

Ово правило је у складу и са чланом 21 Директиве ЕУ 2012-29, као и са чланом 23 став 3 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

2.5.9. Обавезни пуномоћник малолетног лица - процесно-правно репрезентовање малолетног оштећеног у кривичном поступку (члан 154 ЗМ)

Малолетно лице као оштећени мора имати *пуномоћника* од првог саслушања окривљеног. У случају да малолетно лице нема пуномоћника, њега ће решењем из реда адвоката који су стекли посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, поставити председник суда, а трошкови таквог заступања падају на терет буџетских средстава суда.

Иако то у Закону није стриктно наглашено, ради се само о кривичним поступцима у којима се и иначе примењују посебна правила заштите малолетних оштећених.

Није сасвим јасно да ли малолетно лице мора имати пуномоћника од тренутка када започиње прво саслушање окривљеног, или од тренутка када је оно већ завршено. Иако то процесно није сасвим логично, а није ни сасвим у складу са духом нашег језика, јер израз „од” по правилу упућује на моменат завршетка неке радње, а не тек на њен почетак, односно започињање радње, законодавац је

вероватно сматрао да малолетно лице мора имати пуномоћника већ од почетка првог саслушања окривљеног, без обзира што оштећени, као ни његов пуномоћник, иначе немају право присуствовања том првом саслушању. Ово произлази из опште интенције законодавца да у најранијим фазама кривичног поступка, омогући што повољнији положај овог категорији оштећених.

С друге стране, иако је у овом случају квалификовано заступање малолетних лица као оштећених стриктна законска обавеза, законодавац није успоставио посебне процесне механизме за санкционисање пропуштања да се малолетном оштећеном постави пуномоћник који је специјализован. Наиме, ту би се радило само о релативно битној повреди одредаба кривичног поступка, која у основи по правилу, не би била од значаја, јер би евентуално укидање судске одлуке због такве повреде, по логици ствари, скоро увек било на штету самог оштећеног, који би се морао поново појавити у кривичном поступку, а што би било директно супротно интенцији законодавца да минимизира секундарну виктимизацију и оштећеног што је могуће више поштеди од поновљених саслушавања.

члан 154 ЗМ

Ово правило је у складу са чланом 13 Директиве ЕУ 2012-29, односно оно је и шире од захтева садржаних у Директиви.

2.5.10. Посебна правила препознавања окривљеног које врши малолетно лице (члан 155 ЗМ)

Када малолетно лице врши *препознавање окривљеног*, суд ће поступати посебно обазриво, а такво препознавање ће се у свим фазама поступка вршити на начин који у потпуности онемогућава да окривљени види малолетно лице.

члан 155 ЗМ

Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 19 Директиве ЕУ 2012-29.

Ова правила су у складу и са чланом 23 став 3 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

2.5.11. Начелна хитност кривичног поступка у којем се појављује малолетно лице као оштећено кривичним делом (члан 157 ЗМ)

Кривични поступак чији је предмет кривично дело учињено на штету малолетног лица је *хитан*.

члан 157 ЗМ

Ово правило је у складу са чланом 20 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

3. Планиране измене и допуне Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Измене и допуне Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица које се планирају и које се у фази Нацрта у односу на који је завршена јавна расправа, ће у правно-техничком смислу бити у форми *новог закона*, јер је обим тих промена прешао 1/3 садашњег законског текста.

И наслов закона ће бити промењен, па ће бити адекватнији (што је претходно већ објашњено у овој анализи), те ће гласити: *Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку*.

Када је реч о делу закона који се односи на заштиту малолетних лица у кривичном поступку, неколико је предложених битних измена, које тај део закона значајно побољшавају. То су:

- 1) другачије формулисање кривичних дела у погледу којих је када су она предмет кривичног поступка потребно применити посебна правила у циљу заштите малолетних оштећених;
- 2) прецизирање правила о обавезном пуномоћнику малолетном оштећеном;
- 3) даље ограничавање могућности за суочавање између окривљеног и малолетног оштећеног, које се и потпуно искључује у односу на одређену категорију малолетних лица;
- 4) адекватније регулисање правила о основном и унакрсном испитивању малолетног сведока на главном претресу; те
- 5) боље уређивање упознавање малолетног оштећеног као сведока са његовом дужношћу да говори истину и ништа не прећути у кривичном поступку.

3.1. Општа формулација уместо метода таксативног набрајања кривичних дела учињених на штету малолетних лица

У Нацрту Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку се напушта досадашњи таксативни метод садржан у позитивном Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, када је реч о кривичним делима у погледу којих када су она предмет кривичног поступка, треба применити посебна правила заштите малолетних лица која су њима оштећена.

У Нацрту Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку се користи одговарајућа општа формулација у којој је нагласак на *насиљу* као суштини таквих кривичних дела, што је далеко боље решење, а поред тога се набрајају и нека кривична дела, али тако што се означавају групе конкретних кривичних дела.

Тиме што се више не користи „метод списка кривичних дела“, се закон значајно унапређује. Увек када се користи метод набрајања кривичних дела постоји могућност грешке, јер се може набројати неко кривично дело које је непотребно, или што је горе, изоставити неко кривично дело, које је од важности.

На садашњем „списку“ (члан 150 сада важећег Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица), су и нека кривична дела, где се по логици ствари, уопште ни не поставља питање посебне заштите малолетних оштећених од секундарне виктимизације, као што је то на пример, случај са недавањем издржавања. Ово кривично дело је наравно, у пракси од велике важности и њега нико озбиљан и добронамеран не багателише, али суштина је да се у кривичним поступцима у којима је предмет то кривично дело по правилу, малолетна лица ни не појављују као сведоци.

Неспорна суштина заштите од подмукле секундарне виктимизације је у кривичним делима са елементима насиља и ту свакако спадају скоро сва кривична дела која су сада таксативно набројана, али ту могу бити и нека друга кривична дела, попут на пример, лаке телесне повреде, јер се сада наводи само тешка телесна повреда, или чак тероризма итд.

Сада се (члан 150 важећег Закона), на пример, наводи тешко убиство, али се не наводе бројна друга кривична дела која су релевантна са становишта посебне заштите малолетних оштећених, као што су убиство, нехатно лишавање живота, убиство на мах, учествовање у тучи, угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи итд..

Затим се у важећем Закону (члан 150), не наводи ни покушај убиства, односно покушај тешког убиства, као ни друге ситуације када су нека друга кривична дела остала у покушају (јер онда када је пасивни субјект кривичног дела извршењем дела изгубио живот, посебна заштита оштећеног, ако је он истовремено и пасивни субјект, има пре свега, смисла уколико се ради о покушају), а у пракси није било сасвим јасно како ово питање тумачити, а то се све далеко боље решава коришћењем адекватне опште формулације у Нацрту.

Дакле, *нема кривичног дела* које је сада таксативно набројано које се не може сасвим недвосмислено подвести под општу (што је у правно-техничком смислу далеко бољи метод), формулацију која се користи у Нацрту (**КРИВИЧНА ДЕЛА СА ЕЛЕМЕНТОМ НАСИЉА**), а ту би се у пракси могла сврстати и друга кривична дела која се сада не набрајају таксативно, што је наравно, у виталном интересу самих малолетних лица оштећених таквим кривичним делима.

Према члану 152 став 1 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, судије које су стекле посебна знања из области права детета, кривичноправне заштите малолетних лица и заштите малолетних лица у кривичном поступку, воде поступак за кривична дела против полне слободе, трговине људима и трговине малолетним лицем ради

усвојења када је оштећени малолетно лице, као и за кривична дела са елементом насиља ради посебне заштите личности малолетног лица као оштећеног.

Члан 152 став 1 Нацрта ЗМ

Ове одредбе Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку су у складу са правилима Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), јер из карактера кривичних дела са елементима насиља и њихових акутних и хроничних последица, када су учињена на штету малолетних лица, произлази и да је тада пре свега, потребно користити посебне механизме заштите посебно осетљивих (рањивих) особа, међу које спадају деца, односно уопште, малолетна лица.

3.2. Другачије дефинисана правила о обавезном пуномоћнику малолетног оштећеног

У Нацрту Закона се сада и формално релативизује правило о обавезном пуномоћнику оштећеног који је малолетно лице. Наиме, таква одредба, по којој би малолетни оштећени свакако морао имати пуномоћника, суштински није имала смисла, јер с једне стране, није ни био јасан *ratio legis* по којем би малолетно лице морало имати пуномоћника «од првог саслушања окривљеног» (што је такође збуњивало, јер није било јасно да ли се мисли на моменат започињања или тренутак завршетка такве радње), док с друге стране, нису биле прописане било какве процесне консеквенце за пропуштање да се малолетном оштећеном постави пуномоћник.

Наиме, ако би се то и третирао као битна повреда одредаба кривичног поступка, то би било потпуно супротно интенцији законодавца, примарно штетило самом малолетном оштећеном. Из тих разлога је ово правило промењено. То је учињено и посебно с обзиром да је неспорно да је малолетном оштећеном од пуномоћника који је у ствари, адвокат, далеко важније да има одговарајућу психолошку и педагошку потпору, а што се наравно, омогућава одредбама Нацрта, слично као што је то и иначе, било прописано у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Пуномоћник ће се малолетном оштећеном поставити, само ако је то потребно ради остваривања сврхе кривичног поступка и у циљу заштите личности малолетног оштећеног, што би по логици ствари, морало бити у веома малом броју случајева, јер треба претпоставити да ће се о интересима оштећеног свакако старати и јавни тужилац, које је при том и формално специјализован.

Према члану 156 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, оштећеном малолетном лицу у поступку за кривична дела из члана 152. тог закона (кривична дела против

полне слободе итд. и уопште дела са елементима насиља), које нема пуномоћника, суд може поставити пуномоћника из реда адвоката који су стекли посебна знања из области права детета, кривичноправне заштите малолетних лица и заштите малолетних лица у кривичном поступку, од његовог првог саслушања, ако је то потребно ради остваривања сврхе кривичног поступка и у циљу заштите личности малолетног оштећеног.

члан 156 Нацрта ЗМ

Ово правило садржано у Нацрту Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку је у складу са чланом 13 Директиве ЕУ 2012-29.

3.3. Забрана суочавања између оштећеног детета и окривљеног

У Нацрту се у циљу спречавања секундарне виктимизације малолетних лица оштећених одређеном врстом кривичних дела (пре свега оних са елементима насиља), потпуно забрањује суочење између детета и окривљеног, а само се под рестриктивно формулисаним условима и као изразити изузетак, омогућава суочење између оштећеног који је малолетно лице, али је навршио 14 година (малолетник) и окривљеног. То је учињено тако што је у ствари, забрањено суочавање малолетника који је оштећен одређеном врстом кривичних дела (дела са елементима насиља), са окривљеним, ако се малолетник у посебно осетљивом стању.

Ово је оправдано јер суочење с једне стране, по дефиницији изузетно тензиона радња, јер се своди на намерно изазивање одређеног «конфликта» између два даваоца исказа који битно различито исказују, док је с друге стране, таква радња, односно вид проверавања исказа у кривичном поступку, веома неефикасна, јер се у пракси екстремно ретко дешава да давалац исказа који не говори истину (био да се ради о сведоку или о окривљеном), под «притиском» суочења попусти и призна да није говорио истину.

Кад је већ суочење у пракси неефикасно, а нужно скопчано са великим стресом код особа које се суочавају (процесно конфронтирају), њега свакако треба потпуно онемогућити када се ради о деци, а по правилу, не користити када су у питању малолетници.

Према члану 155 став 1, дете оштећено кривичним делом из члана 152. овог закона (кривична дела против полне слободе итд. и уопште дела са елементима насиља), не може се суочавати са окривљеним.

Према плану 155 став 2 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, Ако се као оштећени испитује малолетно лице, које је услед природе, последице или других околности

кривичног дела, посебно осетљив, односно ако се налази у посебно тешком психичком стању, суд може одлучити да га не суочава са окривљеним.

члан 155 Нацрта ЗМ

Правила садржана у Нацрту Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку којима се начелно забрањује суочење између окривљеног и малолетног оштећеног, а потпуно забрањује суочење између окривљеног и детета, тј. лица које нема навршених 14 година живота, су у складу са чланом 19 став 1 Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 19 Директиве ЕУ 2012-29.

Ово правило је у складу и са чланом 21 Директиве ЕУ 2012-29, као и са чланом 23 став 3 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

3.4. Избегавање негативних ефеката страначког (основног/унакрсног) испитивања сведока на главном претресу

С обзиром да је страначки начин испитивања сведока у форми основног и унакрсног испитивања, како је то уведено и новим Закоником о кривичном поступку Србије, по дефиницији веома агресиван и често изузетно непријатан за сведоке, у овом делу Нацрта се уводе одредбе којима се онда када се као сведоци испитују малолетна лица оштећена кривичним делима са елементима насиља, не користи такав начин испитивања сведока, већ такве сведоке/оштећене испитује судија, водећи рачуна да се испитивање не претвори у вид секундарне виктимизације.

У Нацрта је посебно предвиђено да када се на главном претресу малолетно лица оштећено одређеном врстом кривичних дела (члан 163. Нацрта), испитује као сведок, испитивање врши председник већа, када оцени да би основно и унакрсно испитивање сведока могло да буде штетно по његову личност. Овим се елиминишу негативни ефекти класичног система страначког (основног/унакрсног) испитивања сведока/оштећеног на главном претресу, што се пре свега, чини ради заштите личности малолетних оштећених, а нарочито, у циљу минимизирања њихове секундарне виктимизације.

Према члану 154 став 3 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, прописано је да када се на главном претресу малолетно лице оштећено кривичним делом испитује као сведок, испитивање врши председник већа, када оцени да би основно и унакрсно испитивање могло да буде штетно по његову личност.

Члан 154 став 3 Нацрта ЗМ

Ова правила су усклађена са одредбама Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), односно у њеном су духу, јер је један од основних циљева Директиве ЕУ 2012-29, спречавање секундарне и поновљене виктимизације жртва кривичних дела, до чега посебно може доћи када се ради о некад веома агресивном страначком испитивању сведока на главном претресу, а нарочито када се ради о унакрсном испитивању сведока од стране субјеката у функцији одбране, а када су према правилима Законика о кривичном поступку, могућа и сугестивна питања, која се у пракси, могу свести и на вид шиканирања малолетног оштећеног, односно његовог дезавуисања на суђењу.

3.5. Адекватније решавање начина упознавања детета са основном дужношћу сведока у кривичном поступку

Дете, тј. особа која нема навршених 14 година живота, које је оштећено кривичним делом са елементом насиља, односно делом које је специфично одређено у члану 163 Нацрта, се пре давања исказа на прикладан начин који је прилагођен његовом узрасту и степену зрелости, поучава да је дужно да говори истину и ништа не прећути, али се не упозорава да је давање лажног исказа кривично дело.

Дете ни иначе не може учинити кривично дело, па ни кривично дело давања лажног исказа, јер с обзиром на свој узраст у време чињења дела које је противправно и законом прописано као кривично дело, оно није способно да сноси кривицу. То се такође, у потпуности односи и на кривично дело давања лажног исказа, тако да нема никакве сврхе да се особа која и иначе не може учинити кривично дело, упозорава да би нека његова потенцијална будућа радња била кривично дело.

Довољно је на адекватан начин таквог сведока/оштећеног поучити да би требало да говори истину и ништа не прећути, а нема потребе „запрећивати“ му потенцијалном кривичном одговорношћу, када ње ни у ком случају (због узраста таквог сведока), не може бити, а при том, би и таква поука, могла непотребно да трауматизује дете које је оштећено кривичним делом.

Према члану 154 став 4 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, дете које је оштећено кривичним делом, се пре давања исказа на прикладан начин прилагођен његовом узрасту и степену зрелости, поучава да је дужно да говори и истину и ништа не прећути, али се не упозорава да је давање лажног исказа кривично дело.

члан 154 став 4 Нацрта ЗМ

Ова правила су усклађена са одредбама Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), односно у њеном су духу, јер је један од основних циљева Директиве ЕУ 2012-29, спречавање секундарне и поновљене виктимизације жртава кривичних дела, до чега посебно може доћи и када се дете које ни формално не може учинити кривично дело, односно одговорати за дело које је противправно и законом прописано као кривично дело, упозорава да је давање лажног исказа од стране сведока кривично дело.

4. Кључне карактеристике система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије

Кључна карактеристика система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије је да постоји одређена „нормативна дихотомија“, тако да се одређена општа заштита остварује правилима Законика о кривичном поступку, који је *lex generalis*, док се један други ниво посебне заштите постиже одређеним нормама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (*lex specialis*), који ће ускоро вероватно бити замењен сличним новим Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку (тренутно у стадијуму законског нацрта и на јавној расправи), а који у својим уводним одредбама садржи и неколико опште дефинисаних циљева, који су у вези и са заштитом малолетних оштећених у кривичном поступку.

У члану 2 Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку се наводи да се одредбе тог закона примењују се тако да се у законито и правично спроведеном кривичном поступку, малолетном учиниоцу кривичног дела (у даљем тексту: малолетнику) изрекне кривична санкција која обезбеђује остваривање његовог најбољег интереса, или да се такав интерес малолетника оствари, невођењем кривичног поступка према њему, односно обуставом већ покренутог поступка према малолетнику онда када то налажу разлози целисходности, када се такво кривично негођење малолетника или таква обустава поступка према њему, може условити испуњавањем одређених обавеза од стране малолетника, а што се чини:

- 1) уз поштовање људских права и основних слобода, које за малолетнике не смеју бити мање од оних које имају пунолетни учиниоци кривичних дела;
- 2) уз уважавање најбољих интереса малолетних учинилаца, водећи рачуна о тежини кривичног дела, зрелости малолетника, степену развоја, способностима, склоностима и другим битним личним околностима;
- 3) без дискриминације по било ком основу, попут расе, пола, боје коже, језика, религије, сексуалног опредељења, политичког и

другог мишљења, националног и социјалног порекла, имовног стања или другог својства;

- 4) уз уважавање права малолетних учиниоца да своје мишљење слободно изразе, непосредно или преко заступника, односно одговарајућег органа, као и да се њихово мишљење узме у обзир у стварима и поступцима прописаним овим законом;
- 5) уз избегавање одређивања притвора и других ограничења личне слободе малолетника, као и уз одређивање притвора, само када је неопходан, када се не може заменити другим блажим мерама и у најкраћем могућем трајању;
- 6) уз давање преваге посредовању и избегавању класичног начина решавања кривичне ствари, онда када се непокретањем кривичног поступка према малолетнику или обуставом већ покренутог поступка, другим одговарајућим мерама могу постићи друштвено оправдани циљеви, како према малолетнику, тако и у односу на оштећеног кривичним дјелом, као и ради стварања услова за складније односе у локалној заједници;
- 7) уз поштовање права на приватност малолетника током целокупног тока кривичног поступка;
- 8) уз давање предности кривичним санкцијама и другим мерама које се не извршавају у заводским условима, као и уз свођење на нужно минимално трајање заводске кривичне санкције, онда када је с обзиром на тежину кривичног дела, личне и породичне прилике малолетника, његов став према оштећеном и остале битне околности, неопходно да се малолетнику изрекне таква кривична санкција;
- 9) уз настојање да се јачају способности свих субјеката који поступају према малолетницима у кривичном поступку и током извршења кривичних санкција и мера; као и уз давање посебног значаја обуци и специјализацији, коришћењу научних и стручних искустава и учења из различитих области које су битне за права детета и преступништво малолетника и уз приступ који подразумева сарадњу између различитих органа и организација који се старају о добробити заштите деце и малолетника (у даљем тексту: малолетна лица), како би се обезбедило трајно старање у односу на малолетнике према којима се води кривични поступак, извршавају кривичне санкције или друге мере, а да би се на такав начин обезбедило уклапање малолетника у друштво, те одговарајућим васпитним утицајем спречило да поново чине кривична и друга кажњива дела.

5. Процена усклађености система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29

Правила садржана у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица су у великој мери у складу са релевантним правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29, као што се то може уочити из претходног текста, као и у наредном табеларном приказу релевантних одредби Директиве ЕУ 2012-29 у односу на одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Приликом оцене усклађености система заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29, треба наравно, имати у виду и да се правила садржана у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица не примењују самостално, већ у вези са општим правилима Законика о кривичном поступку, па су и нека од тих правила била предмет ове анализе и оцене усклађености са одредбама Директиве ЕУ 2012-29.

Степен усклађености заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије са релевантним одредбама Директиве ЕУ 2012-29, ће бити и значајно већи, када се донесе нови Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, чије су релевантне одредбе такође биле предмет ове анализе и оцене у претходном тексту.

Постоје одређене одредбе Директиве ЕУ 2012-29 које би требало на одговарајући правно-технички начин имплементирати у кривичнопроцесни систем Србије кадаје реч о заштити малолетних жртава/оштећених кривичних дела, при чему треба имати у виду да се то може постићи како изменама Законика о кривичном поступку, тако и Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку.

У финалном закључку ове анализе ће се посебно навести одредбе Директиве ЕУ 2012-29 у погледу којих је систем заштите малолетних лица у кривичном поступку Србије неусклађен, те дати одговарајуће препоруке.

6. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ КЉУЧНИХ ОДРЕДБИ ДИРЕКТИВЕ ЕУ 2012-29 КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ/МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА КАО ЖРТАВА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И НОРМАТИВНИХ РЕШЕЊА У РЕЛЕВАНТНИМ ПОЗИТИВНИМ ОДРЕДБАМА ЗАКОНА О МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И КРИВИЧНОПРАВНОЈ ЗАШТИТИ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА, КАО И У ЗАКОНИКУ О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ, КАДА ДОЛАЗИ У ОБЗИР ЊЕГОВА ПРИМЕНА

	<i>Директива ЕУ 2012/29</i>	<i>Чланови Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и текст одређених одредби</i>	<i>Чланови Законика о кривичном поступку и текст одређених одредби</i>	Степен усклађености: усклађено /потпуно неусклађено/усклађено делимично	НАПОМЕНЕ И КОМЕНТАРИ
1.	<p>Члан 1 став 2</p> <p>Циљеви Директиве</p> <p>Један од циљева</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се приликом примене ове Директиве онда када је жртва дете, првенствено узимају у обзир интереси детета који се процењују од случаја до случаја. Мора преовладати приступ који је прилагођен детету, при чему се узима у обзир узраст детета, зрелост, ставови, потребе и старање. Дете и његов старалац или други законски заступник детета ако</p>	<p>Генерално је важећи ЗМ оријентисан у правцу „најбољег интереса детета“, што се још више потенцира у Нацрту ЗМ.</p>	<p>Чланови ЗКП који се односе на положај оштећеног делимично регулишу и ово питање.</p> <p>Члан 50 ЗКП</p> <p>Оштећени има право да:</p> <p>1) поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;</p> <p>2) укаже на чињенице и да предлаже доказе који су од важности за предмет доказивања;</p>	<p>Усклађено делимично</p>	<p>Потребно је посебно у ЗКП, а евентуално и у ЗМ унети детаљна правила која се односе на информисање оштећеног о правима која има у свим фазама кривичног поступка.</p>

га дете има, морају бити обавештени о свим мерама или правима која се посебно тичу детета.

3) ангажује пуномоћника из реда адвоката;

4) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;

5) буде обавештен о одбацивању кривичне пријаве или о одустанку јавног тужиоца од кривичног гоњења;

6) поднесе приговор против одлуке јавног тужиоца да не предузме или да одустане од кривичног гоњења;

7) буде поучен о могућности да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу;

8) присуствује припремном рочишту;

9) присуствује главном претресу и учествује у извођењу доказа;

10) поднесе жалбу против одлуке о трошковима кривичног поступка и досуђеном

			<p>ИМОВИНСКОПРАВНОМ захтеву;</p> <p>11) буде обавештен о исходу поступка и да му се достави правноснажна пресуда;</p> <p>12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.</p> <p>Оштећеном се може ускратити право да разматра списе и разгледа предмете док не буде испитан као сведок.</p> <p>Јавни тужилац и суд упознаће оштећеног са правима наведеним у ставу 1. овог члана.</p>		
2.	<p>члан 2</p> <p>Појам жртве</p> <p>Жртва је физичко лице која је претрпело штету, укључујући телесну, духовну или емоционалну штету или економски губитак који је непосредно проузрокован узрокован кривичним</p>	Појам жртве није дефинисан у ЗМ, већ у ЗКП-у	<p>Члан 2 тачка 1 ЗКП</p> <p>"оштећени" је лице чије је лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено.</p>	Усклађено потпуно, уз могућност одређених интервенција које се наводе у наредној рубрици – „напомене & коментари“.	<p>Појам жртве (члан 2 Директиве) је дат само за потребе Директиве, што значи да законодавац није дужан да уопште унесе израз <i>жртва</i> у наш кривичноправни систем, али је дужан да обезбеди одређене заштитне мере за</p>

	<p>делом, као и чланови породице особе чија је смрт непосредно проузрокована кривичним делом и који су претрпели штету као последицу смрти те особе, односно непосредне жртве.</p> <p>Чланови породице су супруга, односно супружник, особа која живи са непосредном жртвом у трајној животној заједници, у заједничком домаћинству те на стабилној и сталној основи, сродници у правој линији, браћа и сестре те особе које.</p>				<p>лица која се у складу са Директивом сматрају жртва.</p> <p>Појам <i>оштећени</i> у нашем ЗКП-у, потпуно покрива израз <i>жртва</i> у Директиви, а у извесној мери је и <i>шири</i>.</p> <p>Одређене промене и прецизирања су могуће/потребне када се ради о лицима која имају својство оштећеног због свог блиског односа са жртвом, односно најчешће и пасивним субјектом кривичног дела, која је услед кривичног дела изгубило живот.</p>
3.	<p>Члан 2</p> <p>Дефиниција детета у смислу Директиве</p> <p>Дететом се сматра било која особа млађа од 18 година</p>	То није материја ЗМ-а, већ КЗ-а	То није материја ЗКП-а, већ КЗ-а	Усклађено потпуно	Израз малолетно лице који је уобичајен у нашем законодавству (Кривични законик и ЗКП), је сасвим адекватан и ту важи исто објашњење, као и када се ради о Конвенцији УН о

				<p>заштити права детета.</p> <p>Наиме, према члану 1 Конвенције о правима детета, дететом се у смислу те Конвенције, сматра свако људско биће које није навршило осамнаест година живота, уколико се, по закону који се примењује на дете, пунолетство не стиче раније.</p> <p>Између правила нашег кривичног законодавства, које је у том погледу слично или идентично са правилима садржаним у већини европских држава и одредба члана 1 Конвенције о правима детета, као и у Директиви ЕУ 2012/29, којом се дефинише <i>појам детета</i>, нема суштинске супротности, без обзира што је према правилима нашег законодавства, дете</p>
--	--	--	--	--

				<p>лице које у време извршења кривичног дела, није навршило четрнаест година, док се лица која су навршила 14 година, а још немају 18, сматрају малолетницима, уз поделу на млађе и старије малолетнике.</p> <p>Наиме, сама Конвенција, исто као и Директива ЕУ 2012/29, изричито допушта могућност да се ово питање другачије решава у националним законодавствима како тиме што је омогућено да се по закону који се на дете примењује, пунолетство (а по логици ствари и малолетство), стиче раније, тако и стога што се појмовно одређење детета, уређује само за <i>сврху саме Конвенције</i>, а не на начин који би формално-правно</p>
--	--	--	--	---

					обавезивао државе које су ту Конвенцију
4.	<p>Члан 3</p> <p>право да се разуме и буде разумљив, односно добије разумевање</p> <p>Државе чланице предузимају потребне мере да се комуникација са жртвама одвија једноставним и доступним језиком</p>	<p>Норме ЗМ које олакшавају комуникацију са малолетним оштећеним, а пре свега могућност ангажовања психолога/педагога</p> <p>члан 152 став 2 ЗМ</p> <p>Кад воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу ће се односити према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последице поступка по његову личност и развој. Саслушање малолетних лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.</p>	Није експлицитно садржано у ЗКП-у	Усклађено у потпуности	У великој мери ово и није нормативна материја, већ се своди на вештину у пракси, коју наравно, треба развијати и кроз одговарајуће тренинге.
5.	<p>члан 4</p> <p>Право на информисање жртве о правима која има од првог контакта</p>	Није регулисано правилима ЗМ-а	Постоје одређене норме у ЗКП-у (што је објашњено у претходном тексту), које се односе на обавештавање оштећеног о правима и	Усклађено делимично	Потребно је увести стриктна правила у ЗКП, како би се уредило формално обавештавање оштећеног о правима

	<p>с надлежним органом</p> <p>Обавештење о врсти подршке на коју жртве могу да рачунају, помагање у подношењу пријаве итд.</p> <p>Државе чланице обезбеђују пружање жртвама све релевантне информација, без непотребног одлагања, од њиховог првог контакта с надлежним органом како би им се омогућио приступ правима која су предвиђена у</p>		<p>дужностима (посебно када је оштећени и сведок), која има у кривичном поступку, али то није решено у потпуности на начин прописан Директивом.</p>		<p>којима располаже и то од првог контакта са надлежним органом, што значи, по правилу, већ у предистражном поступку, од стране полиције. У даљем тексту, тј. у закључцима ће се навести конкретна формулације могуће одредбе овог типа у ЗКП-у.</p> <p>Потребно је у ЗМ-у прецизирати таква правила из ЗКП-а када се ради о малолетном оштећеном, у смислу да му се све информације дају на начин који је прилагођен његовом узрасту и степену зрелости.</p>
6.	<p>Члан 4 у вези члана 3</p> <p>Језик информисања жртве</p> <p>У Директиви се посебно захтева обавештавање жртве</p>	<p>Делимично регулисано у Законику о кривичном поступку (претходно објашњено у оквиру излагања о правима оштећеног у кривичном поступку)</p>	<p>Делимично регулисано у ЗМ-у</p> <p>Претходно објашњено у вези комуникације са малолетним оштећеним, као и могућностима ангажовања психолога и педагога у кривичном поступку.</p>	Усклађено делимично	<p>Потребне су одређене модификације у ЗКП-у, али као и на претходно објашњени начин, тј. у претходном коментару и у ЗМ-у.</p>

	<p>на разумљивом и једноставном језику о основним правима која има, (<i>право да се разуме и буде разумљив</i>, односно <i>добије разумевање</i> – члан 3), Ту спада низ посебних и специфичних информација, попут, обавештења о условима под којима се може пружити заштита, улози жртве у кривичном поступку итд.</p>				
7.	<p>члан 5</p> <p>Права жртава приликом подношења пријаве</p> <p>Посебно се тражи да жртва добије писану потврду своје формалне пријаве коју су поднеле надлежном органу државе, као и помоћ жртвама које подносе пријаву, а не говоре или не разумеју службени језик.</p>	<p>Није регулисано у ЗМ-у</p>	<p>Уређено ЗКП-ом, када се ради о потврди пријема кривичне пријаве.</p> <p>Чл. 280 – 282 ЗКП</p>	<p>Усклађено у потпуности</p>	<p>Могуће су одређене модификације у ЗМ-у у смислу олакшања положаја малолетног лица када подноси кривичну пријаву, односно када се кривична пријава подноси због кривичног дела учињеног на штету малолетног лица.</p>

8.	<p>Члан 6</p> <p>Обавештавање жртве о бекству окривљеног/осуђеног</p> <p>Жртва се обавештава без непотребног одлагања, о пуштању на слободу или бекству особе која је била задржана, против које се водио кривични поступак или која је осуђена за кривично дело.</p>	Није регулисано у ЗМ-у	Није регулисано ЗКП-ом, нити другим законима	неусклађено	<p>Потребне су одређене модификације ЗКП-а (што ће се конкретизовати у даљем тексту, а посебно у финалним закључцима овог извештаја.</p> <p>Потребно је увођење одређених одредби у ЗКП (када се ради о пуштању на слободу окривљеног који је задржан, односно притворен), односно у ЗИКС, када је у питању осуђени који је побегао из установе у којој је извршавана заводска кривична санкција.</p> <p>Ово не би начелно требало да се регулише у ЗМ-у, мада је од важности наравно и када се ради о оштећенима који су малолетни.</p>
9.	<p>члан 7</p> <p>Право на усмено и писано превођење</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се жртвама које не</p>	Није регулисано у ЗМ-у	Регулисано у ЗКП-у, када се ради о испитивању сведока који не говори/не разуме језик који се користи у кривичном поступку.	Потпуно усклађено	Могуће су и додатне модификације и конкретизације, али само у ЗКП-у, а не и у ЗМ-у.

разумеју или не говоре језик који се користи у кривичном поступку на њихов захтев обезбеди бесплатно усмено превођење у складу с њиховим положајем у кривичном поступку.

Жртвама се омогућава и добијање превода битних докумената, али је могуће да добију и само резиме документа.

Обавеза превођења не сме довести у питање трајање суђења у разумном року, тј. довести до неоправданог одуговлачења кривичног поступка.

Члан 11 ЗКП

У поступку су у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а други језици и писма у службеној употреби су у складу са Уставом и законом.

Поступак се води на језику и писму који су у службеној употреби у органу поступка, у складу са законом.

Странке, сведоци и друга лица која учествују у поступку имају право да у току поступка употребљавају свој језик и писмо, а ако се поступак не води на њиховом језику и ако, након поуке о праву на превођење, не изјаве да знају језик на коме се поступак води и да се одричу права на превођење, обезбедиће им се на терет буџетских средстава превођење онога што они или други износе, као и превођење исправа и другог

			писаног доказног материјала. Превођење обавља преводаца.		
13.	Члан 7 Право на коришћење комуникацијске технологије Државе чланице обезбеђују коришћење комуникацијске технологије попут видео-конференција, телефона или интернета, осим ако је неопходно физичко присуство тумача, како би жртве могле правилно остварити своја права или разумети поступак.	Уређено у ЗМ-у када се ради о малолетном оштећеном Члан 152 став 3 ЗМ Ако с обзиром на особености кривичног дела и својства личности малолетног лица, оцени да је то потребно, судија ће наредити да се малолетно лице саслушава употребом техничких средстава за пренос слике и звука, а саслушање се спроводи без присуства странака и других учесника поступка, у просторији у којој се сведок налази, тако да му странке и лица која на то имају право, питања постављају посредством судије, психолога, педагога, социјалног радника или другог стручног лица.	Уређено у ЗКП-у Члан 103 став 1 ЗКП Сведоку који је с обзиром на узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу, начин или последице извршеног кривичног дела, односно друге околности случаја посебно осетљив, орган поступка може по службеној дужности, на захтев странака или самог сведока одредити статус посебно осетљивог сведока. Члан 104 став 2 ЗКП Ако орган поступка одлучи да се посебно осетљиви сведок испита употребом техничких средстава за пренос слике и звука, испитивање се спроводи без присуства странака и	Усклађено у потпуности	Није потребна модификација ЗМ-а ЗКП-а, као ни других закона.

			других учесника у поступку у просторији у којој се сведок налази.		
14.	<p>Члан 8</p> <p>Право на приступ службама за подршку жртвама</p> <p>Државе чланице обезбеђују пре, за време и током одређеног раздобља након кривичног поступка, у складу с потребама жртава, бесплатни приступ службама за подршку/помоћ жртвама које делују у интересу жртава и које поштују начело поверљивости. (члан 8 Директиве).</p> <p>Чланови породице имају приступ службама за подршку жртвама у складу са својим потребама и степеном штете коју су претрпели као последицу кривичног</p>	Није регулисано у ЗМ-у	Није регулисану ЗКП-у	Потпуно неусклађено, изузимајући одређене службе које постоје на нивоу јавних тужилаштва, односно одређене НВО које се тиме баве, али то није системски регулисано.	<p>Није још увек системски уређено, мада постоје одређени видови оваквих служби, пре свега у односу на поступке који спадају у делокруг тужилаштва посебне надлежности, те се ради на њиховом даљем развијању, а делују и одређене невладине организације, попут Виктимолошког друштва Србије.</p> <p>Потребно је ово питање уредити посебним прописом, најбоље посебним законом. Треба добро размислити да ли би одговарајуће службе требало развијати (што је у пракси већ започето) и на нивоу јавног тужилаштва или суда (што је</p>

дела учињеног према жртве.

Службе за подршку жртвама и било које специјалистичке службе за подршку могу се успоставити као јавне или невладине организације и могу се организовати на професионалној или добровољној основи.

Државе чланице обезбеђују да приступ службама за подршку жртвама није условљен тиме да је жртва надлежном органу поднела формалну пријаву за кривично дело.

незгодно јер суд није присутан довољно/адекватно у свим фазама кривичног поступка), а не треба заборавити да се оштећени/жртва појављују већ у контакту са полицијом. Најадекватније би било да се одговарајуће службе формирају независно правосудних органа и полиције, тј. да постоје као посебне службе које према одговарајућем нормативном механизму пружају помоћ/подршку жртвама, али нису организационо стриктно везане ни за полицију, ни за јавног тужиоца, нити за суд, али наравно могу да на одговарајући начин буду иницирани, односно укључени у програм подршке/помоћи жртви/оштећеном, на захтев самог

					оштећеног, или од стране јавног тужиоца, али и одбране (што иако би фактички било веома ретко, не треба искључити као могућност), полиције или суда. Ово би требало детаљно разрадити у посебном пропису, најбоље одредбама посебног закона
15.	<p>Члан 9</p> <p>Активности служби за подршку жртвама</p> <p>Набрајање низа дужности службе за подршку/помоћ жртвама, попут давања жртви релевантних информација, савета, емоционалне и психолошке подршке и помоћи итд.</p>	Није уређено правилима ЗМ	Није регулисано у ЗКП-у	Потпуно неусклађено	<p>Није још увек системски уређено (већ претходно објашњено).</p> <p>Потребно је ово питање уредити посебним прописом, најбоље посебним законом.</p>
15.	<p>Члан 10</p> <p>Право жртве на саслушање</p>	Уређено правилима ЗМ Члан 152 став 2 ЗМ	Уређено правилима ЗКП-а Члан 104 став 1 ЗКП	Потпуно усклађено	Није потребна модификација ЗКП-а, као ни других закона.

	<p>Државе чланице обезбеђују да жртве могу бити саслушане током кривичног поступка и да могу пружити доказе.</p> <p>Када треба саслушати дете као жртву, узимају се у обзир узраст детета и његову зрелост</p>	<p>Кад воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу ће се односити према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последице поступка по његову личност и развој. Саслушање малолетних лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.</p>	<p>Посебно осетљивом сведоку питања се могу постављати само преко органа поступка који ће се према њему односити са посебном пажњом, настојећи да се избегну могуће штетне последице кривичног поступка по личност, телесно и душевно стање сведока. Испитивање се може обавити уз помоћ психолога, социјалног радника или другог стручног лица, о чему одлучује орган поступка.</p>		
16.	<p>Члан 11</p> <p>Права која жртва има када је одлучено да се кривично не гони</p> <p>Државе чланице обезбеђују да жртве, у складу са својим положајем у одговарајућим кривичноправним системима, имају право на преиспитивање</p>	<p>Није регулисано правилима ЗМ-а</p>	<p>Уређено правилима ЗКП-а.</p> <p>Члан 51 став 1 ЗКП</p> <p>Ако јавни тужилац, за кривично дело за које се гони по службеној дужности, одбаци кривичну пријаву, обустави истрагу или одустане од кривичног гоњења до потврђивања оптужнице, дужан је да у року од осам дана о</p>	<p>Потпуно усклађено</p>	<p>Није потребна модификација ЗКП-с ЗМ-а, као ни других закона.</p>

	одлуке непредузимању кривичног гоњења	о	томе обавести оштећеног и да га поучи да може да поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.		
17.	Члан 12 Право на заштитне мере у оквиру деловања служби за подршку жртвама Државе чланице предузимају мере за заштиту жртава од секундарне и поновљене виктимизације, заstraшивања и одмазде, а које је потребно применити при деловању служби за накнаду штете.	Делимично (у мери у којој је то материја тог закона), уређено у ЗМ, већи број одредби Трећег дела тог Закона а посебно члан 152 став 1 ЗМ: Кад воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу ће се односити према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последике поступка по његову личност и развој. Саслушање малолетних лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.	Делимично решено Закоником о кривичном поступку, а већ је претходно објашњена проблематика служби за подршку/помоћ жртвама. Коначно, постоји и посебан разлог за притвор окривљеног, који практично представља заштиту од поновљене виктимизације оштећеног, а то је <i>притвор из превентивних разлога</i> - уколико особите околности указују на то да ће у кратком временском периоду поновити кривично дело или довршити покушано кривично дело или учинити кривично дело којим прети (члан 211 став 1 тачка 3 ЗКП).	Усклађено у потпуности, осим у делу који се односи на формирање посебних служби за подршку жртвама.	Могуће су одређене правно-техничке интервенције, у циљу побољшања квалитета већ постојећих законских решења. Није потребна модификација ЗКП- а, као ни ЗМ-а, односно других закона, осим у погледу претходно већ објашњене проблематике служби за подршку/помоћ жртвама.

18.	<p>Члан 13</p> <p>Право на правну помоћ</p> <p>Државе чланице обезбеђују жртвама приступ правној помоћи, ако оне имају статус странака у кривичном поступку.</p> <p>Услови под којима жртве имају приступ правној помоћи, или процесна правила према којима се она омогућава, одређују се националним правом</p>	<p>Делимично уређено у ЗМ</p> <p>Члан 154 ЗМ:</p> <p>Малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног.</p> <p>У случају да малолетно лице нема пуномоћника, њега ће решењем из реда адвоката који су стекли посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица поставити председник суда. Трошкови заступања падају на терет буџетских средстава суда.</p>	<p>Уређено Законом о кривичном поступку, када се ради о заштити сведока, а оштећени који је тужилац, може под одређеним условима да захтева да му се постави пуномоћник.</p> <p>Члан 59 став 1 ЗКП</p> <p>Оштећеном као тужиоцу, када се кривични поступак води за кривично дело за које се по закону може изрећи казна затвора у трајању преко пет година, може се, на његов захтев, поставити пуномоћник ако је то у интересу поступка и ако оштећени као тужилац, према свом имовном стању, не може сносити трошкове заступања.</p>	Усклађено у потпуности	<p>Није потребна модификација ЗКП-а, као ни других закона, а одређена конкретна питања се могу даље разрађивати будућим Законом о бесплатној правној помоћи, односно модификацијама постојећег система.</p> <p>Могуће су одређене модификације у односу на постављање пуномоћника малолетном оштећеном, што је објашњено у претходном тексту у вези одређених одредби Нацрта Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку.</p>
19.	<p>Члан 13</p> <p>Право на правну помоћ</p> <p>Посебно право на компензацију</p>	<p>У Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, постоји механизам условљеног опортунитета</p>	<p>Постоје одговарајућа правила у ЗКП-у у односу на условљени опортунитет кривичног гоњења (оглагање кривичног гоњења).</p>	Усклађено у потпуности	<p>Могуће су одређене правно-техничке модификације и побољшања, како у ЗМ, тако и у ЗКП-у.</p>

	<p>Одредбама члана 13 Директиве разрађују се и одређени конкретни поступци који се свде на медијацију између жртве и окривљеног у циљу накнаде штете</p>	<p>кривичног гоњења, који укључује и медијацију.</p> <p>Члан 7 тачка 1</p> <p>Васпитни налози су:</p> <p>1) поравнање са оштећеним како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела;</p> <p>Члан 62 став 1 ЗМ</p> <p>Јавни тужилац за малолетнике може одлуку о непокретању поступка из члана 58. став 1. овог закона условити пристанком малолетника и његових родитеља, усвојиоца или стараоца, као и спремношћу малолетника да прихвати и испуни један или више васпитних налога из члана 7. став 1. тач. 1) -3) овог закона.</p>	<p>Члан 283 став 1 ЗКП</p> <p>Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више од следећих обавеза:</p> <p>1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету;</p> <p>2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе;</p> <p>3) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад;</p> <p>4) да испуни доспеле обавезе издржавања;</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;</p> <p>6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања.</p> <p>7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком.</p>		
20.	<p>Члан 14</p> <p>Право на накнаду трошкова</p> <p>Државе чланице обезбеђују жртвама које учествују у кривичном поступку могућност накнаде трошкова насталих на темељу њиховог активног учествовања у кривичном поступку, у складу с њиховим положајем у одговарајућем националном</p>	Нема посебних правила у ЗМ	<p>Постоје одговарајућа правила у ЗКП-у у односу на трошкове кривичног поступка.</p> <p>Члан 1 став 1 тачка 1 ЗКП:</p> <p>Трошкови кривичног поступка обухватају: 1) трошкове за сведоке, вештаке, стручне саветнике, преводиоце, тумаче и стручна лица и трошкове увиђаја;</p>	Усклађено у потпуности	Нису потребне модификације ни ЗМ, ни ЗКП, као ни других закона.

	кривичноправном систему.				
22.	<p>Члан 15</p> <p>Право на поврат имовине</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се након одлуке надлежног органа имовина која може бити враћена, а која је заплена у оквиру кривичног поступка, врати жртвама без одлагања, осим ако је она потребна у ради вођења кривичног поступка. Услови под којима или процесна правила према којима се таква имовина враћа жртвама одређују се националним правом</p>	Нема посебних правила у ЗМ.	<p>Постоје одговарајућа правила у ЗКП-у у односу на враћање привремено одузетих предмета.</p> <p>Члан 151 став 1 ЗКП</p> <p>Предмети који су у току поступка привремено одузети, вратиће се држаоцу ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово трајно одузимање (члан 535.).</p>	Усклађено у потпуности	Нису потребне модификације ни ЗМ, нити ЗКП, као ни других закона.
23.	<p>Члан 16</p> <p>Право на одлуку у оквиру кривичног поступка о накнади штете од стране учиниоца</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се жртви у кривичном поступку омогући у разумном року остварење права</p>	Није регулисано у ЗМ-у	<p>Решено у ЗКП-у када се ради о имовинскоправном захтеву, као и могућношћу да се такав захтев остварује у парничном поступку.</p> <p>Друга је ствар, што то у пракси није увек најефикасније.</p>	Усклађено у потпуности	<p>Није потребна модификација ЗКП-а, као ни других закона.</p> <p>У оквиру могућег посебног закона би се, када за то буду створени и одређени фактички услови, ово питање могло уредити и посебним</p>

на накнаду штете од стране учиниоца, осим ако се националним правом то не уређује другим поступком (члан 16 став 1 Директиве).

Државе чланице националним правом промовишу право жртве на накнаду штете од учиниоца кривичног дела (члан 16 став 2 Директиве).

Одређене адекватне могућности у ЗКП-у постоје у односу на условљени опортунитет кривичног гоњења, као и правила у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Члан 252 ЗКП

Имовинскоправни захтев који је настао услед извршења кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело, расправиће се на предлог овлашћених лица у кривичном поступку, ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.

Имовинскоправни захтев може се односити на накнаду штете, повраћај ствари или поништај одређеног правног посла.

правилима која би се односила на фонд за накнаду штете жртвама/оштећенима одређеном врстом кривичних дела, односно под

<p>24.</p>	<p>Члан 17</p> <p>Право жртава које имају боравиште у другој држави</p> <p>Правила која се доносе на права жртава које бораве у другој држави чланици</p>	<p>Није регулисано у ЗМ-у</p>	<p>Није регулисано у ЗКП-у</p>	<p>Није релевантно док Србија не буде држава чланица, а одређени механизми постоје према систему међународне правне помоћи</p>	<p>Материја међународне правне помоћи, а одређени механизми постоје у Закону о заштити сведока и других учесника кривичног поступка.</p>
<p>25.</p>	<p>Члан 18</p> <p>Право на заштиту</p> <p>Не доводећи у питање права на одбрану, државе чланице обезбеђују доступност мера за заштиту жртава и чланова њихових породица од секундарне и поновљене виктимизације, застрашивања и одмазде, укључујући заштиту од ризика емоционалне и психолошке штете те заштиту достојанства жртава током испитивања и сведочења. Ако је потребно, такве мере укључују и поступке којима се у складу са националним правом предвиђа могућност</p>	<p>Регулисано делимично у ЗМ</p> <p>Низ претходно објашњених одредби, а посебно члан 152 ст. 1 – 3:</p> <p>Кад воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу ће се односити према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последице поступка по његову личност и развој. Саслушање малолетних лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.</p> <p>Ако се као сведок саслушава малолетно лице које је оштећено кривичним</p>	<p>Регулисано у ЗКП-у – правила која се односе на заштиту сведока.</p> <p>Члан 105 став 1 ЗКП</p> <p>Ако постоје околности које указују да би сведок давањем исказа или одговором на поједина питања себе или себи блиска лица изложио опасности по живот, здравље, слободу или имовину већег обима, суд може решењем о одређивању статуса заштићеног сведока одобрити једну или више мера посебне заштите.</p> <p>Члан 106 ст. 1 – 3 ЗКП:</p> <p>Мере посебне заштите којима се обезбеђује да се истоветност заштићеног сведока не</p>	<p>Усклађено у потпуности, уз потребу елиминисања могућности постављања сугестивних питања неким категоријама сведока.</p>	<p>Потребне су одређене мање модификације ЗКП-а, пре свега у односу на забрану постављања сугестивних питања и током унакрсног испитивања сведока који су малолетни, као и одређених категорија сведока/жртава кривичних дела, односно оштећених одређеним врстама кривичних дела (што је претходно већ објашњено.</p> <p>Биће још адекватније уређено у новом Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку.</p>

<p>физичке жртва и њихових породица.</p>	<p>заштита чланова</p>	<p>делом наведеним у члану 150. овог закона, саслушање се може спровести највише два пута, а изузетно и више пута ако је то неопходно ради остварења сврхе кривичног поступка. У случају да се малолетно лице саслушава више од два пута, судија је дужан да посебно води рачуна о заштити личности и развоја малолетног лица.</p> <p>Ако с обзиром на особености кривичног дела и својства личности малолетног лица, оцени да је то потребно, судија ће наредити да се малолетно лице саслушава употребом техничких средстава за пренос слике и звука, а саслушање се спроводи без присуства странака и других учесника поступка, у просторији у којој се сведок налази, тако да му странке и лица која на то имају право, питања постављају посредством судије, психолога, педагога, социјалног радника или другог стручног лица.</p>	<p>открије јавности су искључење јавности са главног претреса и забрана објављивања података о истоветности сведока.</p> <p>Меру посебне заштите којом се окривљеном и његовом браниоцу ускраћују подаци о истоветности заштићеног сведока суд може изузетно одредити ако након узимања изјава од сведока и јавног тужиоца утврди да је живот, здравље или слобода сведока или њему блиског лица у тој мери угрожена да то оправдава ограничење права на одбрану и да је сведок веродостојан.</p> <p>Истоветност заштићеног сведока која је ускраћена у складу са ставом 2. овог члана, суд ће открити окривљеном и његовом браниоцу најкасније 15 дана пре почетка главног претреса.</p>		<p>Физичка заштита је могућа и према Закону о програму заштите учесника у кривичном поступку.</p>
--	------------------------	---	---	--	--

		<p>Малолетна лица, као сведоци-оштећени, могу се саслушати и у свом стану или другој просторији, односно овлашћеној установи-организацији, стручно оспособљеној за испитивање малолетних лица. При испитивању сведока-оштећеног, државни органи из става 1. овог члана могу наредити примену мера из става 3. овог члана.</p>			
29.	<p>Члан 19 став 1 Право на избегавање контакта између жртве и учиниоца</p> <p>Државе чланице успостављају потребне претпоставке за избегавање контакта између жртава и чланова њихових породица са учиниоцем кривичног дела у просторијама у којима се води кривични поступак, осим ако правила кривичног поступка захтевају такав контакт.</p>	<p>Уређено у ЗМ члан 152 ст. 3 и 4 ЗМ</p> <p>Ако с обзиром на особености кривичног дела и својства личности малолетног лица, оцени да је то потребно, судија ће наредити да се малолетно лице саслушава употребом техничких средстава за пренос слике и звука, а саслушање се спроводи без присуства странака и других учесника поступка, у просторији у којој се сведок налази, тако да му странке и лица која на то имају право, питања постављају посредством судије, психолога, педагога,</p>	<p>Уређено правилима ЗКП-а која се односе на заштиту сведока – посебно осетљиви сведоци</p>	Усклађено у потпуности	<p>Није потребна модификација ЗКП-а, као ни других закона, а могуће су одређене правно-техничке модификације и побољшања.</p>

		<p>социјалног радника или другог стручног лица.</p> <p>Малолетна лица, као сведоци-оштећени, могу се саслушати и у свом стану или другој просторији, односно овлашћеној установи-организацији, стручно оспособљеној за испитивање малолетних лица. При испитивању сведока-оштећеног, државни органи из става 1. овог члана могу наредити примену мера из става 3. овог члана.</p>			
30.	<p>члан 19 став 2</p> <p>Право на избегавање контакта између жртве и учиниоца</p> <p>Државе чланице обезбеђују у суду посебне просторије као чекаонице за жртве</p>	Није регулисано у ЗМ	Није регулисано у ЗКП	Потпуно неусклађено	<p>Није адекватно уређено нашим позитивноправним прописима, у неким судовима се то у пракси адекватно решава, али најчешће за то нема могућности, нити је системски решено.</p> <p>Потребно је обезбедити посебне просторије, али је то скопчано и са проблематиком трошкова, односно фактичким могућности. Кад је</p>

					реч о правном акту, ту би практично најадекватнији био судски пословник, када је реч о судским фазама поступка, односно обавезно опште упутство РЈТ када се ради испитивању сведока/оштећених у истрази коју води јавни тужилац, иако формално Директива говори само о „просторијама у суду“.
31.	<p>члан 19 став 2</p> <p>Право на избегавање контакта између жртве и учиниоца</p> <p>Државе чланице обезбеђују да жртве прате њихови законски заступници и лица која одаберу, осим ако је донесена другачија образложена одлука</p>	<p>Уређено је у ЗМ-у, када се ради о пуномоћнику малолетног оштећеног члан 154</p> <p>Малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног.</p> <p>У случају да малолетно лице нема пуномоћника, њега ће решењем из реда адвоката који су стекли посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица поставити</p>	<p>Уређено у ЗКП-у када се ради о пуномоћнику оштећеног.</p> <p>Претходно наведено у оквиру права која има оштећени у кривичном поступку.</p>	Делимично усклађено	<p>Могућа је мања модификација ЗКП-а која би се односила на друга оштећеном блиска лица која би могла да га „прате“ у поступку као вид психолошке подршке, али наравно, треба имати у виду и интересе одбране, те на одговарајући начин избећи колузиону опасност.</p>

		председник суда. Трошкови заступања падају на терет буџетских средстава суда.			
32.	<p>Члан 20</p> <p>Право на заштиту жртва током истраге у кривичном поступку</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се саслушања жртве обављају без непотребног одлагања и да се саслушање спроводи само ако је крајње неопходно за истрагу и кривични поступак.</p> <p>Државе чланице обезбеђују да се медицински прегледи жртве задрже на најмањој мери и проводе само ако су крајње неопходне у сврху кривичног поступка</p>	<p>Уређено у ЗМ-у</p> <p>Члан 152 ст. 1 и 2 ЗМ</p> <p>Кад воде поступак за кривична дела учињена на штету малолетних лица, јавни тужилац, истражни судија и судије у већу ће се односити према оштећеном водећи рачуна о његовом узрасту, својствима личности, образовању и приликама у којима живи, посебно настојећи да се избегну могуће штетне последице поступка по његову личност и развој. Саслушање малолетних лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.</p> <p>Ако се као сведок саслушава малолетно лице које је оштећено кривичним делом наведеним у члану 150. овог закона, саслушање се може спровести највише два пута, а изузетно и више пута ако је то неопходно ради остварења сврхе кривичног поступка. У</p>	<p>Члан 131 став 2 ЗКП</p> <p>Ако се појави сумња у способност сведока да пренесе своја сазнања или опажања у вези са предметом сведочења, орган поступка може одредити психијатријско вештачење сведока.</p>	Усклађено делимично	<p>Решено у ЗКП-у одредбама које се односе на судско-медицинска вештачења, али је проблем што ЗКП омогућава и психијатријско вештачење сведока, што је у основи бесмислено.</p> <p>Потребно је у ЗКП-у елиминисати могућност психијатријског вештачења сведока, што се сада, наравно, односи и на оштећеног/жртву кривичног дела.</p>

		случају да се малолетно лице саслушава више од два пута, судија је дужан да посебно води рачуна о заштити личности и развоја малолетног лица.			
33.	<p>Члан 21</p> <p>Право на заштиту приватности</p> <p>Државе чланице обезбеђују надлежним органима током кривичног поступка могућност предузимања одговарајућих мера за заштиту приватности, укључујући личне податке жртве које се узимају у обзир у појединачној процени која је предвиђена у члану 22. Директиве, као и спречавање објављивања фотографија жртава и чланова њихових породица (члан 21 став 1 Директиве).</p> <p>Ради заштите приватности, личне неповредивости жртава и личних података о жртвама, државе чланице,</p>		<p>Одредбе ЗКП-а које се односе на искључење јавности, штите и приватност оштећених, а посебно када су малолетна лица.</p> <p>Члан 363 ЗКП</p> <p>Од отварања заседања, па до завршетка главног претреса, веће може, по службеној дужности или на предлог странке или браниоца, али увек након њиховог изјашњења, искључити јавност за цео главни претрес или за један његов део, ако је то потребно ради заштите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) интереса националне безбедности; 2) јавног реда и морала; 3) интереса малолетника; 	Усклађено у потпуности	<p>Није потребна модификација ЗКП-а, као ни других закона.</p> <p>У пракси постоје очигледни проблеми, што у овом случају, углавном није последица нормативне неуређености, већ пре свега, произлази из недостатка правне културе.</p> <p>Када је реч о „саморегулативи медија“, ту вероватно требало поштрити и одређене казнене механизме, мимо „саморегулативних“ механизма, који у многим ситуацијама, нажалост, не функционишу.</p>

	поштујући слободу изражавања и информисања те слободу и плурализам средстава јавног информисања, подстичу масовне медије на предузимање саморегулаторних мера. (члан 21 став 2 Директиве).		4) приватности учесника у поступку; 5) других оправданих интереса у демократском друштву.		
34.	члан 22 Појединачна процена жртава ради утврђивања посебних потреба за заштитом жртве Државе чланице обезбеђују да жртве добију благовремену и појединачну процјену, у складу с правилима националних поступака, ради утврђивања посебних потреба заштите и утврђивања да ли би оне и у којој мери, биле од користи оквиру кривичног поступка.	Нема посебних правила у ЗМ	Део података се узима у складу са одредбама Законика о кривичном поступку (подаци који се односе на сведока и оштећеног), али не у потпуној мери.	Делимично усклађено Потпуно неусклађено када се ради о <i>појединачној процени жртава кривичних дела</i>	Потребно је модификовати ЗКП, а евентуално и Закон о полицији, тако што би се увео одређен образац (који би се водио и електронски), а у који би се уносили сви подаци који су од значаја за појединачну процену жртве, као што је то прописано у члану 22 Директиве.

<p>Појединачна процена посебно узима у обзир:</p> <ul style="list-style-type: none"> - личне карактеристике жртве, - посебна пажња посвећује се одређеним категоријама жртава, међу које спадају: <ol style="list-style-type: none"> 1) оне које су претрпеле значајну штету због тежине кривичног дела; 2) лица која су постала жртве због неке личне карактеристике или мотива који је дискриминаторског карактера, односно мотива који би могли бити нарочито повезани с њиховим личним карактеристикама; 3) жртве које имају посебан однос с учиниоцем, због чега су од њега зависне, што их чини посебно рањивим, 4) жртве неких специфичних кривичних дела, као што су тероризам и				
--	--	--	--	--

	<p>организовани криминалитет, трговина људима, насиље, које је полно условљено, као и насиље у блиским односима, полно насиље, облици искоришћавања или злочини из мржње, 5) жртве које су инвалиди, односно које имају посебне потребе.</p>				
35.	<p>Члан 24 Право на заштиту у кривичном поступку деце као жртава</p> <p>Посебна пажња се поклања деци као жртвама кривичних дела. За децу као жртве подразумева се да имају посебне потребе заштите због њихове рањивости и осетљивости у односу на секундарну и поновљену виктимизацију, застрашивање и одмазду (члан 22 Директиве). Ако су се елементи који чине темељ</p>	<p>Претходно наведена правила у ЗМ, која се односе на спречавање секундарне и поновљене виктимизације, попут посебног начина саслушања, забране суочења итд.</p>	<p>Претходно наведена правила у ЗКП-у која се односе на посебно осетљиве сведоке.</p>	<p>Делимично регулисано</p>	<p>Исто као што је истакнуто и претходно - потребно је модификовати ЗКП, а евентуално и Закон о полицији, тако што би се увео одређен образац, односно упитник (који би се водио и електронски), а у који би се уносили сви подаци који су од значаја за појединачну процену жртве, као што је то прописано у члану 22 Директиве.</p> <p>Када је реч о подацима који се односе на малолетна лица, ту је посебно важно да се избегне</p>

	појединачне процене знатно променили, државе чланице обезбеђују њихово ажурирање током целокупног тока кривичног поступка.				свака њихова злоупотреба. Евентуални би требало унети и посебна правила у Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. у будући Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку
36.	<p>члан 23 Право на заштиту жртава с посебним потребама током кривичног поступка Став 2 (а) Саслушање оваквих жртве спроводи се у просторијама које су посебно прилагођене.</p> <p>(б) Саслушање спроводе стручњаци који су за то оспособљени.</p>	Регулисано делимично у ЗМ, претходно већ објашњена правила која се односе на заштиту малолетних лица као оштећених и сведока.	Регулисано делимично у ЗКП-у у делу који се односи на посебно осетљиве сведоке, што је претходно већ наведено.	Делимично усклађено, а у многим аспектима неусклађено.	Када је реч о неким аспектима ових правила, нису потребне посебне измене у ЗКП-у, нити у другим законима, а неке специфичности података који се односе на ову категорију жртава, треба да нађу своје место у претходно објашњеном упитнику, односно обрасцу. Потребно је у ЗКП унети правила која се односе на саслушање

(ц) жртву увек саслушава иста особа, осим ако је то противно добром правосуђу.

Став 3

Следеће мере су током кривичног поступка доступне жртвама с посебним потребама:

(а) мере којима се избегава визуелни контакт током доказног поступка, што се постиже прикладним средствима, укључујући и коришћење комуникацијске технологије.

(б) мере којима се обезбеђује саслушање жртве у судници тако да она није физички присутна, путем коришћење комуникацијске технологије.

(ц) мере избегавања непотребног

оштећеног у кривичном поступку од стране истог лица.

Када је реч о посебно прилагођеним просторијама, то је у основи фактичко питање, које свакако треба адекватно решавати, а евентуално би се могла унети и одговарајућа одредба у ЗКП

	<p>испитивања о приватном животу жртве, када то није повезано с кривичним делом.</p> <p>(д) мере које омогућавају испитивање жртве без присуства јавности</p>				
37.	<p>Члан 22 став 2 (д) Саслушања жртава полног насиља, родно условљеног насиља или насиља у блиским односима, осим ако их проводе јавни тужилац или судија, спроводи особа истог пола као и жртва, ако жртва то жели, под условом да се тиме не угрози ток кривичног поступка</p>	Није регулисано у ЗМ.	Делимично регулисано у ЗКП-у.	Делимично усклађено	<p>Ово правило не захтева измене ЗКП, када је реч о јавном тужиоцу и судији, а требало би прописати у делу ЗКП-а који се односи на предистражни поступак, да када полиција прикупља обавештења од жртве кривичних дела против полне слободе или насиља у породици, полицајац/полицајка буду истог пола као и вероватна жртва.</p>
38.	<p>Члан 23 Право на заштиту жртава с посебним потребама током кривичном поступка</p> <p>Директива посебно наводи следећа правила</p>	Уређено је адекватно и у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, као што је претходно већ објашњено.	Делимично решено у ЗКП-у у погледу правила која се односе на посебно осетљиве сведоке, као и могућност искључења јавности, која је иначе, веома широка, а део разлога се	Делимично усклађено	<p>Потребно је у ЗКП унети посебну забрану испитивања оштећених (пре свега кривичним делима против полне слободе, али и насиља у породици итд.), као</p>

	<p>саслушања жртава са посебним потребама:</p> <ul style="list-style-type: none"> - избегавање контакта са окривљеним, уз могућност коришћења видео-конференцијске везе, - избегавање непотребног испитивања о приватном животу жртве који није повезан с кривичним делом, - саслушање без присуства јавности. 		<p>односи и на заштиту жртве, а пре свега, њене приватности.</p>		<p>сведока о приватном животу, осим када то није стриктно повезано са кривичним делом које је предмет поступка.</p>
<p>39.</p>	<p>Посебна права на заштиту деце као жртава током кривичног поступка (члан 24 Директиве)</p> <p>Ако је жртва кривичног дела дете, посебно се обезбеђују следећа права и процесне могућности: у кривичном поступку, 1. сви разговори с</p>	<p>Делимично регулисано у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (претходно већ објашњено).</p>	<p>Делимично уређено у ЗКП-у - део који се односи на посебно осетљиве сведоке (претходно већ објашњено),</p>	<p>Делимично усклађено</p>	<p>У Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, односно у будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних и заштити малолетних лица у кривичном поступку,</p>

	дететом као жртвом се могу аудиовизуално снимати и такви снимци се могу употребити као доказ у кривичном поступку, 2. у истрагама у кривичном поступку и у самом кривичном поступку, надлежни органи постављају посебног заступника за децу као жртве, када је према националном праву њиховим законским заступницима, забрањено заступање детета као жртве због сукоба интереса између њих и детета као жртве или ако дете као жртву не прати породица или ако је оно одвојено од породице, а такво дете има право и на добијање правних савета.				потребно је прецизирати могућност постављања тзв. колизијских заступника и у кривичном поступку, што би подразумевало и одговарајући ангажман органа старатељства, односно центра за социјални рад.
40.	Члан 25 Оспособљавање службених лица Државе чланице службеницима који ће	Делимично уређено у ЗМ, који прописује обавезну специјализацију полицајаца, јавних тужилаца и судија који поступају у односу на		Усклађено у потпуности, али има простора за даље модификације и побољшања.	Потребно је по узору на већ прописано начело специјализације у Закону о малолетним учиниоцима

<p>веројатно доћи у контакт са жртвама, као што су полицијски службеници и судско особље, обезбеђују опште и специјалистичко оспособљавање до нивоа који је адекватан за њихов контакт са жртвама ради подизања њихове свести о потребама жртава те како би им се омогућило поступање са жртвама на непристран, саосећајан и стручан начин (члан 25 став 1 Директиве)</p> <p>У члану 25 став 2 Директиве посебно се инсистира на одговарајућој обуци и подизању свести јавних тужилаца и судија, али тако да то не доведе у питање «независност правне струке».</p>	<p>малолетне оштећене, а биће прописано и у будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку.</p>			<p>кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, прописати обавезу одговарајуће специјализације и када се ради о одређеним другим категоријама оштећених, попут жртава кривичних дела против полне слободе, насиља у породици и сл. и онда када оштећени нису малолетна лица.</p> <p>Одговарајућу обуку би, слично као и када се ради о специјализацији судија и јавних тужилаца за малолетнике, као и адвоката који поступају као браниоци малолетника или пуномоћници малолетних оштећених, те</p>
---	---	--	--	--

					полицајаца који према малолетницима и малолетним лицима поступају у предистражном поступку, спроводила Правосудна академија.
41	<p>Члан 26 Сарадња и координација служби</p> <p>Државе чланице предузимају све одговарајуће мере у циљу олакшања сарадње између држава чланица ради помоћи жртвама да им кривични поступак буде доступан, тј. да остваре права која имају према Директиви и националном праву. Таква сарадња има за минималне циљеве:</p> <p>(а) размену најбоље праксе;</p> <p>(б) консултације у појединим предметима;</p> <p>(ц) помоћ европским мрежама које раде на питањима која су</p>	Нема посебних правила у ЗМ-у	Нема посебних правила у ЗКП-у	Није релевантно док Србија није у ЕУ, а одређена питања се решавају другим изворима права.	Одређена питања садржана у члану 26 Директиве се регулишу Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима.

	непосредно повезана са правима жртва кривичних дела.				
--	--	--	--	--	--

7. ФИНАЛНИ ЗАКЉУЧАК

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица је у великој мери већ сада усклађен са Директивом ЕУ 2012-29, али има значајних захтева из Директиве ЕУ 2012-29, који нису на одговарајући начин регулисани у прописима који се тичу система заштите малолетних оштећених.

Две су групе таквих питања:

- 1) прва се тичу генерално нашег кривичног поступка и уопште, српског кривичноправног, односно примарно кривичнопроцесног система,
- 2) друга се односе стриктно баш на Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. будући Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, чији је Нацрт већ израђен и у односу на који је у току јавна расправа.

Како је Законик о кривичном поступку *lex generalis* у односу на који је Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица који представља *lex specialis*, релевантне промене Законика о кривичном поступку су саме по себи сасвим довољне да утичу и на положај малолетних оштећених у кривичном поступку.

Наравно, део специфичних прописа мора да остане у самом Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, односно будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку. Део тих прописа треба и модификовати у складу са Директивом ЕУ 2012-29, те унети одредбе које сада недостају да би наш кривичнопроцесни систем у том сегменту био потпуно усклађен са том Директивом.

Поставља се питање да ли већ у сам нови будући Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку (који у битним аспектима већ сада представља напредак у односу на садашњи тј. позитивни Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица), треба уносити одредбе које би у ствари, требало генерално унети у наш кривичнопроцесни систем у односу на све категорије оштећених/жртава кривичних дела, попут пре свега, детаљније регулисање права на информисање, или та питања треба препустити будућој реформи нашег кривичног процесног права, односно изради новела самог Законика о кривичном поступку, а сада се ограничити искључиво на одредбе будућег Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку. Ово питање ће морати да реши пре свега, Министарство правде, а обе могућности су легитимне и могуће у правно-техничком смислу, с тим што би ипак, било логичније да како је ЗКП *lex generalis*, он буде модификован у правцу комплетног/комплетнијег усклађивања са Директивом ЕУ 2012-29, а да будући Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку као *lex specialis*, буде промењен само у оној мери у којој се таквим новелама допуњују општа правила Законика о кривичном поступку (она која начелно важе за све категорије оштећених/жртава), онда када су малолетна лица оштећена одређеним кривичним делима.

У даљем тексту, тј. у наставку овог закључка, биће изложене пре свега оне промене које су потребне у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, односно у будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, а скренуће се пажња и на модификације које би се евентуално могле унети у тај Закон,

иако би оне начелно морале да буду садржане у Законнику о кривичном поступку, јер се односе на све категорије оштећених/жртава, а не само децу, односно малолетна лица. Одређене модификације су потребне (што се тиче жртава/оштећених уопште) и у Законнику о извршењу кривичних санкција.

I

Промене које су потребне у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, односно у будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку

Потребне су промене које се односе на следећа питања:

Члан 1 став 1 Директиве 2012-29: потребно је унети правила која се односе на информисање оштећеног који је малолетно лице, о правима која има у свим фазама кривичног поступка, што треба учинити на начин који је прилагођен узрасту и степену зрелости малолетног лица. Ово обавештавање треба да се односи и на законског заступника малолетног лица.

Члан 4 Директиве 2012-29: Потребно је у ЗМ-у прецизирати одговарајућа нова/модификована правила из ЗКП-а када се ради о малолетном оштећеном, у смислу да му се све информације дају на начин који је прилагођен његовом узрасту и степену зрелости.

Члан 5 Директиве 2012-29: Потребне су одређене модификације у ЗМ-у у смислу олакшања положаја малолетног лица када подноси кривичну пријаву, односно када се кривична пријава подноси због кривичног дела учињеног на штету малолетног лица, што се пре свега односи на адекватно обавештавање малолетног лица, односно подносиоца пријаве о правима која има.

Чл. 8 и 9. Директиве 2012-29: Оснивање одговарајућих служби за подршку жртвама би било најбоље да се уреди посебним прописом, најбоље посебним законом. Треба добро размислити да ли би одговарајуће службе требало развијати (што је у пракси већ започето) и на нивоу јавног тужилаштва или суда (што је незгодно јер суд није присутан довољно/адекватно у свим фазама кривичног поступка), а не треба заборавити да се оштећени/жртва појављују већ у контакту са полицијом. Најадекватније би било да се одговарајуће службе формирају независно правосудних органа и полиције, тј. да постоје као посебне службе које према одговарајућем нормативном механизму пружају помоћ/подршку жртвама, али нису организационо стриктно везане ни за полицију, ни за јавног тужиоца, нити за суд, али наравно могу да на одговарајући начин буду иницирани, односно укључени у програм подршке/помоћи жртви/оштећеном, на захтев самог оштећеног, или од стране јавног тужиоца, али и одбране (што иако би фактички било веома ретко, не треба искључити као могућност), полиције или суда. Ово би требало детаљно разрадити у посебном пропису, најбоље одредбама посебног закона. Када је реч о ЗМ-у, у његовим одредбама би требало или уредити оснивање ових служби када је у питању заштита малолетних оштећених или формулисати одређене опште одредбе које омогућавају формирање ових служби, односно регулисање њихових активности, одговарајућих подзаконским актом, односно упутити на посебан нови/будући закон те врсте.

Члан 18 Директиве 2012-29: Потребно је елиминисање могућности постављања сугестивних питања малолетним оштећеним лицима приликом унакрсног испитивања на главном претресу.

Члан 19 став 1 Директиве 2012-29: Потребно је прописати обавезу обезбеђивања посебних просторије за малолетна лица која су оштећена одређеним кривичним делима.

Члан 19 став 2 Директиве 2012-29: Потребно је посебно прописати да малолетног оштећеног осим законског заступника у поступку може да „прати“ и друго лице које одабере само малолетно лице или у одређеним случајевима његов законски заступник, а који би му могао пружати одговарајућу емоционалну и другу неопходну подршку у циљу очувања личности и психичке стабилности.

Члан 22 Директиве 2012-29: Потребно је модификовати ЗКП, а евентуално и Закон о полицији, тако што би се увео одређен образац (који би се водио и електронски), а у који би се уносили сви подаци који су од значаја за појединачну процену жртве.

Члан 24 Директиве 2012-29: Потребно је прописати увођење посебног обрасца којим би се регулисало прикупљање свих релевантних података о оштећеном који је малолетно лице, а који би се с обзиром на особености самог кривичног поступка у којем се појављује малолетни оштећени, као и потребе за посебном заштитом личности оштећеног који је малолетан, разликовао у односу на такав образац који би се примењивао у складу са Закоником о кривичном поступку, односно он би га допуњавао на одговарајући начин.

Члан 24 Директиве 2012-29: Потребно је прецизирати могућност постављања тзв. колизијских заступника у кривичном поступку, што би подразумевало и одговарајући ангажман органа старатељства, односно центра за социјални рад. То значи да би требало прописати да онда када се кривични поступак води против родитеља малолетног лица због постојања одређеног процесно релевантног степена сумње да је учинио кривично дело против малолетног лица у погледу којег има родитељско право, а исто би се односило и на сва друга лица која имају право и дужност старања у односу на малолетно лице, такав окривљени не може у истом кривичном поступку да буде у функцији законског заступника малолетног оштећеног.

II

Промене које су потребне у Законнику о кривичном поступку

Потребне су модификације које се односе на следећа питања:

Члан 4 Директиве 2012-29: Потребно је увести стриктна правила у ЗКП, како би се уредило формално обавештавање оштећеног о правима којима располаже и то од првог контакта са надлежним органом, што значи, по правилу, већ у предистражном поступку, од стране полиције.

Члан 6 Директиве 2012-29: Потребно је увођење одређених одредби у ЗКП, (када се ради о пуштању на слободу окривљеног који је задржан, односно притворен, а који је побегао, те омогућити да се о томе обавести оштећени/жртва, уз изузетак који је могућ према правилима саме Директиве.

Члан 18 Директиве 2012-29: Потребно је елиминисање могућности постављања сугестивних питања малолетним оштећеним лицима приликом унакрсног испитивања на главном претресу.

Члан 19 став 1 Директиве 2012-29: Потребно је обезбедити посебне просторије за оштећене, али је то скопчано и са проблематиком трошкова, односно фактичким могућности. Кад је реч о правном акту, ту би практично најадекватнији био судски пословник, када је реч о судским фазама поступка, односно обавезно опште упутство

РЈТ када се ради испитивању сведока/оштећених у истрази коју води јавни тужилац, иако формално Директива говори само о „просторијама у

Члан 19 став 2 Директиве 2012-29: Потребно је прописати да оштећени у одређеним случајевима има право да га у кривичном поступку прате њихови законски заступници, као и друга лица која одабере, да би му тако пружала одговарајућу фактичку подршку, уз могућност да се када је то оправдано, одређеним посебним разлозима (попут на пример, колузиоцне опасности), донесе и другачија образложена одлука.

Члан 20 Директиве 2012-29: потребно је онемогућити да се психијатријски вештаче и сведоци, а посебно када се ради о малолетним оштећенима који се појављују и као сведоци у кривичном поступку.

Члан 22 став 2 (д) Директиве 2012-29: Требало би прописати у делу ЗКП-а који се односи на предистражни поступак, да када полиција прикупља обавештења од жртве кривичних дела против полне слободе или насиља у породици, полицајац/полицајка буду истог пола као и вероватна жртва.

Члан 23 Директиве 2012-29: Потребно је у ЗКП унети правила која се односе на саслушање оштећеног у кривичном поступку од стране истог лица у различитим фазама процедуре. Када је реч о посебно прилагођеним просторијама, то је у основи фактичко питање, које свакако треба адекватно решавати, а евентуално би се могла унети и одговарајућа одредба у ЗКП.

Члан 23 Директиве 2012-29: Потребно је у ЗКП унети посебну забрану испитивања оштећених (пре свега кривичним делима против полне слободе, али и насиља у породици итд.), као сведока о приватном животу, осим када то није стриктно повезано са кривичним делом које је предмет поступка.

Члан 24 Директиве 2012-29: Потребно је прописати увођење посебног обрасца којим би се регулисало прикупљање свих релевантних података о оштећеном.

Члан 25 Директиве 2012-29: Потребно је по узору на већ прописано начело специјализације у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, прописати обавезу одговарајуће специјализације и када се ради о одређеним другим категоријама оштећених, попут жртава кривичних дела против полне слободе, насиља у породици и сл. и онда када оштећени нису малолетна лица.

III

Промене које су потребне у Закону о извршењу кривичних санкција

Члан 6 Директиве 2012-29: Потребно је увођење у ЗИКС, правила о обавештавању оштећеног о бекству осуђеног из установе у којој је извршавана заводска кривична санкција, што треба посебно нагласити када се ради о оштећеном који је малолетно лице.

РЕЗИМЕ АНАЛИЗЕ

Положај малолетних оштећених у кривичном поступку је регулисан примарно правилима Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (чл. 150 – 157). Тај закон када је реч о кривичном поступку представља *lex specialis*, што значи да се у њему садржана правила примарно примењују, а онда када нешто није њима уређено, примењују се правила садржана у Законику о кривичном поступку, који је тада *lex generalis*.

Кривичнопроцесна правила која се односе на малолетна лица која су оштећена су у сагласности са бројним одредбама Директиве ЕУ 2012-29. То се пре свега односи на одређене одредбе, које се могу поделити на две основне категорије: 1) одредбе садржане у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, те 2) одредбе садржане у Законику о кривичном поступку.

Када је реч о Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, релевантна су два аспекта:

- 1) први аспект се односи на анализу важећих одредби тог закона које су од значаја за заштиту малолетних оштећених;
- 2) други аспект се односи на потребне модификације тог закона, али и Законика о кривичном поступку, ради потпуног усклађивања са Директивом ЕУ 2012-29.

I

Када се ради о анализи важећих одредби Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, примарно су битне следеће одредбе:

Одредбе члана 150 ЗМ којима се уређује у погледу којих кривичних дела учињених на штету малолетних лица се примењују посебна заштитна правила, су у складу са правилима Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), јер из каталога кривичних дела која, онда када су предмет кривичног поступка, а учињена су на штету малолетних лица, произлази и да се ради о потреби заштите посебно осетљивих (рањивих) особа.

Одредбе чл. 150 став 2 и члан 151 ст. 2 и 3 ЗМ, које се односе на специјализацију су у складу са правилима садржаним у Директиви ЕУ 2012-29 (члан 25), која се односе на посебан тренинг службених актера кривичног поступка, када се ради о потреби заштите жртава, нарочито деце и малолетних лица, као типичних посебно осетљивих сведока, али и уопште, учесника кривичног поступка.

Одредбе члана 152 став 1 ЗМ, којима се регулише начелно минимизирање секундарне и поновљене виктимизације, тј. посебно пажљив приступ малолетном оштећеном су усклађена са одредбама Директиве ЕУ 2012-29 (члан 18), односно у њеном су духу, јер је један од основних циљева Директиве ЕУ 2012-29, спречавање секундарне и поновљене виктимизације жртава кривичних дела. Ово правило је усклађено са чланом 9 (ц) Директиве ЕУ 2012-29. Поред тога, с обзиром да је комуникација са малолетним лицима, а посебно сасвим малом децом, по логици ствари, отежана и захтева посебан приступ, ово је правило у складу са чланом 18 Директиве ЕУ 2012-29, тј. његова је сврха

спречавање/минимизирање секундарне/поновљене виктимизације, а такође и усклађено са чланом 3 Директиве ЕУ 2012-29, јер се тако омогућава на бољи начин да малолетна жртва кривичног дела разуме и да буде разумљива.

Одредбе члана 152 став 2 ЗМ, којима се начелно ограничава број саслушања малолетног оштећеног у кривичном поступку, су у складу са чланом 23 став 2 (б) Директиве ЕУ 2012-29.

Одредбе члана 152 ст. 3 и 4, којима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, су у складу са правилима садржаним у члану 18 Директиве ЕУ 2012-29, а када се ради о могућностима за саслушање малолетног лица ван суднице у другој просторији односно овлашћеној установи-организацији, која је стручно оспособљена за испитивање малолетних лица, то правило је у складу са чланом 19 став 2 Директиве ЕУ 2012-29. Ово правило има значај и са становишта заштите приватности малолетних жртава, тј. усклађено је са чланом 21 Директиве ЕУ 2012-29, као и чланом 23 став 2 (а) и (б) Директиве ЕУ 2012-29. С обзиром да се на могућност да се на суђењу пушта и снимак претходно испитивања малолетног оштећеног, ово правило је у складу и са чланом 24 став 1 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

Одредбе члана 153 ЗМ којима се начелно забрањује суочење између окривљеног и малолетног оштећеног су у складу са чланом 19 став 1 Овим правилима се постиже заштита од секундарне и поновљене виктимизације, што је у складу са правилима садржаним у члану 19 Директиве ЕУ 2012-29. Ово правило је у складу и са чланом 21 Директиве ЕУ 2012-29, као и са чланом 23 став 3 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

Одредбе члана 154 ЗМ, којима се прописује обавезни пуномоћник малолетном оштећеном у складу са чланом 13 Директиве ЕУ 2012-29, односно оно је и шире од захтева садржаних у Директиви.

Одредбе члана 155 ЗМ, којима се регулише начин препознавања окривљеног од стране малолетног оштећеног је у складу са правилима садржаним у члану 19 Директиве ЕУ 2012-29, као и правилима садржаним у члану 23 став 3 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

Одредба члана 157 ЗМ (хитност поступка, је у складу са чланом 20 (а) Директиве ЕУ 2012-29.

II

Када је реч о потребним модификацијама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, као и Законика о кривичном поступку, следећа питања су од посебног значаја:

Потребно је модификовати одређена правила како у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, тј. будућем Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку, тако и правила Законика о кривичном поступку, ради даљег усклађивања са Директивом ЕУ 2012-29.

II (a)

Када је реч о Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, најважнија су следећа питања:

Члан 1 став 1 Директиве 2012-29: потребно је унети правила која се односе на информисање оштећеног који је малолетно лице, о правима која има у свим фазама кривичног поступка, што треба учинити на начин који је прилагођен узрасту и степену зрелости малолетног лица. Ово обавештавање треба да се односи и на законског заступника малолетног лица,

Члан 18 Директиве 2012-29: Потребно је елиминисање могућности постављања сугестивних питања малолетним оштећеним лицима приликом унакрсног испитивања на главном претресу; *Члан 19 став 1 Директиве:* Потребно је прописати обавезу обезбеђивања посебних просторије за малолетна лица која су оштећена одређеним кривичним делима,

Члан 19 став 2 Директиве 2012-29: Потребно је посебно прописати да малолетног оштећеног осим законског заступника у поступку може да „прати“ и друго лице које одабере само малолетно лице или у одређеним случајевима његов законски заступник, а који би му могао пружати одговарајућу емоционалну и другу неопходну подршку у циљу очувања личности и психичке стабилности, те

Члан 24 Директиве 2012-29: Потребно је прецизирати могућност постављања тзв. колизијских заступника у кривичном поступку, што би подразумевало и одговарајући ангажман органа старатељства, односно центра за социјални рад. То значи да би требало прописати да онда када се кривични поступак води против родитеља малолетног лица због постојања одређеног процесно релевантног степена сумње да је учинио кривично дело против малолетног лица у погледу којег има родитељско право, а исто би се односило и на сва друга лица која имају право и дужност старања у односу на малолетно лице, такав окривљени не може у истом кривичном поступку да буде у функцији законског заступника малолетног оштећеног.

II (б)

Када је реч о Законику о кривичном поступку, најважније је да се у будућој реформи уреде следећа питања:

Члан 19 став 2 Директиве 2012-29: Потребно је прописати да оштећени у одређеним случајевима има право да га у кривичном поступку прате њихови законски заступници, као и друга лица која одабере, да би му тако пружала одговарајућу фактичку подршку, уз могућност да се када је то оправдано, одређеним посебним разлозима (попут на пример, колузиоцне опасности), донесе и другачија образложена одлука.

Члан 20 Директиве 2012-29: потребно је онемогућити да се психијатријски вештаче и сведоци, а посебно када се ради о малолетним оштећенима који се појављују и као сведоци у кривичном поступку.

Члан 22 став 2 (д) Директиве 2012-29: Требало би прописати у делу ЗКП-а који се односи на предистражни поступак, да када полиција прикупља обавештења од жртве

кривичних дела против полне слободе или насиља у породици, полицајац/полицајка буду истог пола као и вероватна жртва, те

Члан 24 Директиве 2012-29: Потребно је прописати увођење посебног обрасца којим би се регулисало прикупљање свих релевантних података о оштећеном.